KOMMISSIONENS BESLUT

av den 20 april 2004

om det stöd som Frankrike utbetalat till förmån för Coopérative d'exportation du livre français (CELF)

[delgivet med nr K(2004) 1361]

(Endast den franska texten är giltig)

(Text av betydelse för EES)

(2005/262/EG)

EUROPEISKA GEMENSKAPERNAS KOMMISSION HAR FATTAT DETTA BESLUT

med beaktande av Fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen, särskilt artikel 88.2 första stycket i detta,

med beaktande av avtalet om Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, särskilt artikel 62.1 a i detta,

efter att i enlighet med nämnda artiklar ha gett berörda parter tillfälle att yttra sig ([1]) och med beaktande av deras synpunkter, samt

av följande skäl:

I. FÖRFARANDE

(1) Genom en dom av den 28 februari 2002 ([2]) upphävde förstainstansrätten artikel 1 sista meningen i kommissionens beslut 1999/133/EG av den 10 juni 1998 om statligt stöd till förmån för la Coopérative d'exportation du livre français (CELF) ([3]), där den hade föreskrivit följande:

> Det stöd som har beviljats CELF för expedieringen av små beställningar av franskspråkiga böcker utgör ett statligt stöd i den mening som avses i artikel 92 i EG-fördraget. Eftersom den franska regeringen har underlåtit att anmäla detta stöd till kommissionen innan det betalades ut, var stödet olagligt. Stödet är dock förenligt med den gemensamma marknaden eftersom det uppfyller villkoren för att kunna omfattas av det undantag som anges i artikel 92 d i fördraget. ([4])

(2) Denna dom följde på ett utdraget förfarande vars huvudetapper beskrivs nedan.

A. *FÖRFARANDETS FÖRSTA ETAPP*

(3) Genom en skrivelse av den 20 mars 1992 uppmärksammade SIDE, som beskriver sig som ”ett franskt företag som verkar på marknaden för bokexport, och som är utsatt för konkurrens från ett förlagskooperativ som åtnjuter statligt stöd” ([5]), kommissionen på stödåtgärder till marknadsföring, transport och försäljning som de franska myndigheterna beviljat CELF. Detta stöd skulle i strid mot bestämmelserna i artikel 93 (numera artikel 88) i fördraget inte ha föranmälts till kommissionen.

(4) Genom en skrivelse av den 2 april 1992 påminde kommissionen de franska myndigheterna om att varje förslag om att inrätta eller ändra en stödordning skall förhandsanmälas till kommissionen och begärde information om karaktären hos och syftet med de stödåtgärder som SIDE påtalat.

(5) Genom en skrivelse av den 29 juni 1992 bekräftade de franska myndigheterna att CELF fick stöd. De preciserade att dessa åtgärder syftade till att sprida kännedom om den franska litteraturen och det franska språket i icke franskspråkiga länder och att CELF dessutom förvaltade tre projekt för punktvist stöd som också syftade till att göra det lättare för avlägsna läsare att få tillgång till franska böcker.

(6) Den 7 augusti skickade kommissionen en skrivelse till SIDE där den bekräftade att CELF fick stöd, klargjorde stödets syfte och uppgav att åtgärderna inte hade anmälts. Den uppgav emellertid också att det påtalade stödet inte verkade vara av det slag att det påverkade handeln mellan medlemsstaterna. Mot denna bakgrund uppmanades SIDE att inkomma med sina synpunkter.

(7) Genom en skrivelse av den 7 september 1992 underrättade SIDE kommissionen om att företaget tänkte påtala åtgärdernas diskriminerande karaktär ([6]) och de därav följande effekterna på handeln mellan medlemsstaterna, men utan att bestrida det kulturella mål som kulturministeriet eftersträvar genom att sprida det franska språket och den franska litteraturen.

([1]) EGT C 366, 5.12.1996, s. 7.

([2]) Förstainstansrättens beslut av den 28 februari 2002 i mål T-155/98, Société Internationale de diffusion et d'Edition (SIDE) mot kommissionen, REG 2002, s. II-1179.

([3]) EGT L 44, 18.2.1999, s. 37.

([4]) Det är den understrukna meningen som förstainstansrätten upphävde.

([5]) Utdrag ur SIDE:s skrivelse av den 20 mars 1992.

([6]) SIDE uppgav bland annat att kulturministeriet hade nekat företaget att få tillgång till det stöd som beviljats CELF.

(8) Efter att ha granskat åtgärderna gick kommissionen inte på SIDE:s linje, utan ansåg i sitt beslut av den 18 maj 1993 ([7]) att det undantag som anges i artikel 92.3 c i fördraget (numera artikel 87.3 d) var tillämpligt på åtgärderna med tanke på de särskilda konkurrensförhållandena inom bokbranschen och på den aktuella stödordningens kulturella syfte.

(9) Genom en framställning av den 2 augusti 1993 väckte SIDE talan om ogiltigförklaring av detta beslut hos förstainstansrätten. Genom ett beslut av den 18 september 1995 ([8]) gav förstainstansrätten SIDE delvis rätt genom att upphäva kommissionens beslut av den 18 maj 1993 vad gäller vissa åtgärder till förmån för små beställningar.

(10) För övrigt godkände förstainstansrätten följande tre stödprojekt som CELF förvaltar för statens räkning:

a) Stöd för lufttransport eller luftpost.

b) Programmet ”Page à Page” ([9]) (stöd till spridning av böcker på franska i Central- och Östeuropa).

c) Programmet ”Plus” (universitetslitteratur på franska till studenter i Afrika söder om Sahara).

(11) Förstainstansrätten ansåg att kommissionen hade fått tillräcklig information om de tre stödprojekten för att slå fast att deras inverkan på konkurrensen och handeln mellan medlemsstaterna var försumbar. Rätten erinrade bland annat om att det var möjligt för alla aktörer som uppfyllde de särskilda villkor som fastställts för dessa projekt att ansöka om bidrag hos CELF. Den preciserade att sökanden inte hade kommit med några upplysningar som visade att beviljandet av stöd genom dessa tre stödprojekt kunde påverka handeln mellan medlemsstaterna.

(12) Förstainstansrätten konstaterade att kommissionen kunde fatta ett förmånligt beslut avseende de tre stödprojekt som CELF förvaltade och att sökandens argumentation inte kunde godtas då den saknade grund.

(13) För övrigt anförde förstainstansrätten att ”Vad gäller frågan om det omtvistade stödets syfte var av kulturell natur är parterna överens om att det ändamål som den franska regeringen strävar efter att uppnå är en spridning av det franska språket och den franska litteraturen”. Rätten fann även att de upplysningar som kommissionen hade då den fattade sitt beslut den 18 maj 1993 — inbegripet de som fanns i skrivelsen av den 7 september 1992 från SIDE:s rådgivare — stödde kommissionens bedömning att detta faktiskt var ändamålet och att det var riktigt. Under dessa omständigheter fastställde förstainstansrätten att bedömningen av syftet med det omtvistade stödet inte innebar några särskilda svårigheter för kommissionen och att det inte var nödvändigt för den att erhålla andra upplysningar för att kunna bekräfta att syftet var av kulturell natur.

(14) Däremot ansåg rätten att kommissionen vad gäller det stöd som beviljats uteslutande till CELF för små beställningar borde ha företagit en ingående undersökning av konkurrensvillkoren inom den berörda sektorn innan den fattade beslut om huruvida detta stöd var förenligt med den gemensamma marknaden.

(15) Rätten konstaterade (i punkt 76 i domen) att kommissionen borde ha inlett det kontradiktoriska förfarandet i enlighet med artikel 93.2 (numera artikel 87.2) i fördraget ”i den mån som det rör det stöd som beviljats uteslutande till CELF för att kompensera den merkostnad som uppstår då man expedierar mindre beställningar på böcker på franska som gjorts av bokhandlare i utlandet”.

B. *FÖRFARANDETS ANDRA ETAPP*

(16) Genom en skrivelse av den 30 juli 1996 beslutade kommissionen i enlighet med förstainstansrättens beslut av den 18 september 1995 att inleda ett formellt granskningsförfarande i fråga om de aktuella stödåtgärderna. Kommissionens beslut offentliggjordes i *Europeiska gemenskapernas officiella tidning* ([10]). Berörda tredje parter, som uppmanats att inkomma med sina synpunkter till kommissionen, inkom med sina kommentarer under december 1996 och januari 1997.

(17) Efter detta utredningsarbete antog kommissionen ett nytt positivt beslut, det vill säga beslut 1999/133/EG.

(18) Genom en framställning av den 28 september 1998 begärde SIDE att förstainstansrätten skulle ogiltigförklara artikel 1 sista meningen i beslut 1999/133/EG.

(19) SIDE anförde följande sju grunder till stöd för sin talan om ogiltigförklaring:

a) Fel i förfarandet.

b) Bristande motivering.

c) Felaktiga faktiska omständigheter.

d) Uppenbart oriktiga bedömningar.

([7]) Beslut NN 127/92, ”Stöd till exportörer av franska böcker” (EGT C 174, 25.6.1993, s. 6).

([8]) Mål T-49/93, Société Internationale de diffusion et d'Edition (SIDE) mot kommissionen, REG 1995, s. II-2501.

([9]) Som senare omvandlades till programmet ”À l'Est de l'Europe”.

([10]) Se fotnot 1.

e) Överträdelse av principen om icke-diskriminering.

f) Överträdelse av artikel 92.3 d (numera artikel 87.3 d) i fördraget.

g) Det omtvistade beslutet är oförenlig med artiklarna 85 och 86 (numera artiklarna 81 och 82) i fördraget.

(20) Genom ett beslut av den 28 februari 2002 upphävde förstainstansrätten artikel 1 sista meningen i nämnda beslut med anledning av den uppenbart oriktiga bedömningen, utan att den ansåg det vara nödvändigt att analysera övriga grunder för talan.

(21) Förstainstansrätten påminde om de principer som följer av gemenskapens rättspraxis i fråga om utbytbarheten mellan olika produkter och ansåg att kommissionen borde ha gjort den undersökning som krävs för att få fram relevant information i syfte att skilja mellan marknaden för exportförmedling och marknaden för export av böcker på franska i allmänhet.

(22) Rätten konstaterade att kommissionen genom att inte göra denna kontroll gjorde en uppenbart oriktig bedömning genom att välja marknaden för export av böcker på franska i allmänhet som referensmarknad, trots att det stod klart att det omtvistade stödet bara var riktat till exportombud.

(23) Rätten konstaterade att kommissionen under dessa förhållanden inte kunde bedöma det omtvistade stödets verkliga inverkan på konkurrensen på den relevanta marknaden och ogiltigförklarade följaktligen artikel 1 sista meningen i beslut 1999/133/EG på denna grund.

(24) De franska myndigheterna väckte den 8 september 1998 talan om ogiltigförklaring vid EG-domstolen av beslut 1999/133/EG för att kommissionen inte hade tillämpat artikel 90.2 (numera artikel 86.2) i fördraget. Enligt Frankrike syftade det omtvistade stödet i själva verket till att kompensera för kostnaderna för en tjänst av allmänt ekonomiskt intresse som CELF anförtrotts av kulturministeriet att tillhandahålla.

(25) Den franska regeringen anförde att det framgår av artikel 92 samt artikel 93.2 och 93.3 (numera artikel 87 samt artikel 88.2 och 88.3) i fördraget att ett nytt stöd, till skillnad från ett redan existerande stöd, inte kan utbetalas innan det har befunnits vara förenligt med den gemensamma marknaden, förutom då det företag som uppbär stödet kan omfattas av det undantag från konkurrensreglerna som återfinns i artikel 90.2 i fördraget. Frankrike yrkade att kravet på uppskjutande med nödvändighet och automatiskt inte är tillämpligt på stöd till företag som anförtrotts att tillhandahålla sådana tjänster av allmänt ekonomiskt intresse.

(26) I sin dom av den 22 juni 2000 ([11]) avfärdade EG-domstolen Frankrikes argument utan att pröva den grund som angivits för talan efter att ha erinrat om betydelsen av den kontrollmekanism som införts genom den sista meningen i artikel 93.3 (numera artikel 88.3) i fördraget. Domstolen uppgav att det förhållandet att en medlemsstat gör bedömningen att stödåtgärden är förenlig med den gemensamma marknaden inte innebär att staten i fråga ”skulle ha rätt att frångå de tydliga bestämmelserna i artikel 93 i fördraget”.

(27) Följaktligen ogillade domstolens Frankrikes talan och bekräftade att kravet på föregående underrättelse och den uppskjutande effekt som detta medför gäller utan åtskillnad, vilket innebär att det faktum att det rör sig om ett stöd som kan förmodas omfattas av bestämmelserna i artikel 86 i fördraget inte påverkar kravet på underrättelse.

(28) Slutligen gav SIDE genom en skrivelse av den 5 oktober 1999 in ett klagomål till kommissionen mot CELF för att företaget tillämpar avtal och missbrukar en dominerande ställning på grundval av bestämmelserna i artiklarna 81 och 82 i fördraget. SIDE åberopade även Frankrikes ansvar enligt artikel 10 i fördraget genom att ha främjat dessa konkurrensbegränsande åtgärder.

(29) Detta ärende behandlas separat av de avdelningar inom kommissionen som är behöriga på området.

C. *FÖRFARANDETS TREDJE ETAPP*

(30) Efter det att beslut 1999/133/EG delvis ogiltigförklarats begärde kommissionen genom två skrivelser av den 14 juni 2002 att de franska myndigheterna respektive SIDE skulle yttra sig om motiven för ogiltigförklaringen av beslutet, särskilt om de förhållanden som avsåg den relevanta marknaden.

(31) De franska myndigheterna uppmanades att särskilt kommentera hur CELF:s utbud skiljer sig från övriga marknadsaktörers utbud, däribland SIDE:s.

(32) SIDE uppmanades att särskilt kommentera begreppet små beställningar och redogöra för hur dess utbud eventuellt skulle skilja sig från CELF:s och övriga marknadsaktörers utbud.

(33) Genom en skrivelse av den 8 juli 2002 begärde SIDE en förlängd tidsfrist för att inkomma med sitt svar, vilket företaget beviljades genom en skrivelse av den 25 juli 2002. De franska myndigheterna, som skulle sammanträda med kommissionen den 17 juli 2002, begärde också en förlängd tidsfrist för att inkomma med sitt svar genom en skrivelse av den 10 juli 2002. Frankrike beviljades en förlängd tidsfrist genom en skrivelse av den 1 augusti 2002.

([11]) EG-domstolens dom av den 22 juni 2000 i mål C-332/98, Stöd till Coopérative d’exportation du livre français, Frankrike mot kommissionen, REG 2000, s. I-4833.

(34) SIDE skickade sitt svar till kommissionen i en skrivelse av den 12 augusti 2002. De franska myndigheterna skickade sitt svar i en skrivelse av den 17 september 2002.

(35) Efter att genom en skrivelse av den 19 september 2002 ha uppmanat SIDE att uppge huruvida dess svar innehöll konfidentiella uppgifter och fått ett nekande svar den 30 september 2002, skickade kommissionen genom en skrivelse av den 17 oktober 2002 SIDE:s svar med bilagor till de franska myndigheterna för kommentarer. Samtidigt ställde kommissionen en rad nya kompletterande frågor till de franska myndigheterna.

(36) Genom en skrivelse av den 30 oktober 2002 ställde kommissionen även en rad kompletterande frågor till SIDE, som företaget svarade på genom skrivelser av den 31 oktober 2002 och den 9 december 2002. Efter kommissionens begäran av den 16 december 2002 underrättade SIDE, i en skrivelse av den 23 december 2002, kommissionen om att dess svar inte innehöll några konfidentiella uppgifter och att de kunde skickas till de franska myndigheterna för kommentarer.

(37) Eftersom de franska myndigheterna inte hade svarat inom uppsatt tidsfrist tvingades kommissionen under tiden att skicka dem en påminnelse genom en skrivelse av den 27 november 2002. Genom en skrivelse av den 19 december 2002 riktade de franska myndigheterna en begäran om en ytterligare förlängning av tidsfristen till kommissionen.

(38) Den 9 januari 2003 skickade kommissionen SIDE:s svar av den 23 december 2002 till de franska myndigheterna för att inhämta deras synpunkter. Genom en skrivelse av den 17 januari 2003 besvarade de franska myndigheterna kommissionens frågor av den 17 oktober 2002.

(39) Genom en skrivelse av den 4 februari 2003 begärde de franska myndigheterna en ytterligare förlängning av tidsfristen avseende kommissionens begäran om synpunkter på SIDE:s andra svar av den 23 december 2002. Kommissionen godkände delvis denna begäran genom en skrivelse av den 11 februari 2002. De franska myndigheterna skickade sitt svar till kommissionen genom en skrivelse av den 11 mars 2003.

(40) Under tiden togs SIDE på företagets begäran emot av kommissionen, där företaget vid ett sammanträde som hölls den 4 mars 2003 kunde redogöra för sin syn på ärendet sedan dess början.

II. BESKRIVNING AV ÅTGÄRDERNA: STÖD SOM SYFTAR TILL ATT FORTSÄTTA EN VERKSAMHET SOM DELVIS INTE ÄR LÖNSAM

(41) Kulturministeriet beslutade 1980 i enlighet med den franska regeringens allmänna politiska riktlinjer för främjande av böcker och litteratur på franska att bevilja stöd till exportombud som tar emot alla slags beställningar oavsett deras belopp och lönsamhet. Dessa åtgärder hade genomförts för att avhjälpa bristerna på marknaden och främja en fortsatt verksamhet avseende ”små olönsamma beställningar” på marknaden för exportförmedling.

(42) De franska myndigheterna förklarar att små bokhandlare i områden som i huvudsak inte är franskspråkiga, som ibland är svåra att nå och/eller avlägset belägna, hade stora problem att få dessa böcker levererade eftersom deras beställningar inte kunde tillgodoses av de traditionella distributionskanalerna när antalet beställda verk var otillräckligt eller när enhetspriset på de beställda böckerna inte var tillräckligt högt för att leveranserna skulle bli lönsamma.

(43) Det aktuella driftsstödet syftade till att uppmuntra företagen att leverera till sådana kunder (bokhandlare och inte slutkonsumenter) som inte kunde betjänas inom ramen för en ”normal” affärsförbindelse, som enbart grundar sig på lönsamhet.

(44) Det aktuella stödet syftade sålunda till att göra det möjligt för exportombuden att expediera alla beställningar från bokhandlare i områden i utlandet som i huvudsak inte är franskspråkiga oavsett beställningarnas belopp, lönsamhet och destination. Målet var att inom ramen för den franska politiken för främjande av kulturell mångfald säkerställa en optimal distribution av böcker på franska och därmed att främja spridningen av franskspråkig litteratur i hela världen.

(45) Den stödordning som de franska myndigheterna valt, och som kallades programmet för små beställningar (*Programme petites commandes*), bestod i att ge driftsstöd i syfte att kompensera den merkostnad som uppstår då man expedierar mindre beställningar till ett belopp på högst 500 franska franc (cirka 76 euro).

(46) Man hade också planerat två andra finansieringssystem som bestod i att ge direkt stöd till bokhandlarna eller förläggarna, men dessa alternativa lösningar hade till slut förkastats eftersom de franska myndigheterna bedömde att de var mindre effektiva eller mer kostsamma. Det system som SIDE ifrågasätter tycktes i myndigheternas ögon vara mest rationellt i ekonomiskt hänseende och erbjuda den säkraste användningen av offentliga medel.

(47) Enligt programmet för små beställningar skall företag som får stöd lämna kulturministeriets direktorat för litteratur och läsning alla upplysningar om sin allmänna verksamhet (total omsättning, räkenskaper, preliminära budgetar, kopior av de beslut som godkänner dessa uppgifter, i förekommande fall en rapport från företagets revisor, samt en sammanställning av sina löner) liksom alla handlingar som avser den understödda verksamheten, bland annat en redovisning av hur stödet använts, och som styrker att de tjänster som låg till grund för det stöd som tilldelades under föregående år verkligen tillhandahölls.

(48) I praktiken har ett enda företag, nämligen CELF, fått stöd genom programmet för små beställningar. Företaget skall varje år styrka de merkostnader som uppstått när man har expedierat mindre beställningar som stöd för sin begäran om stöd för kommande år ([12]).

(49) Rent konkret betalas en fjärdedel av det stöd som beviljats under det föregående året ut i början av året, medan återstoden betalas ut under kommande höst efter det att myndigheterna har granskat det understödda företagets preliminära budget och de avvikelser som konstaterats under räkenskapsårets första del.

(50) Man hade kommit överens om att i den händelse att stödet inte utnyttjats helt, så skulle resterande belopp dras av från det stöd som planerades för följande år.

(51) Det bör preciseras att stödet avskaffades 2002 (se bilaga I, tabellen över hur stödet utvecklats sedan 1980, i euro).

III. SYNPUNKTER FRÅN SIDE OCH BERÖRDA TREDJE PARTER

A. *MOTIV BAKOM SIDE:s ÅTGÄRD*

(52) SIDE ([13]) har enligt artikel 2 i sina stadgar följande ändamål: ”Att i Frankrike och utomlands sälja och ge ut böcker, tidningar och tidskrifter samt alla andra tänkbara kulturella produkter, att bilda eller förvärva och driva affärsrörelser av detta slag och mer allmänt industriell, kommersiell eller finansiell verksamhet, som inbegriper både lös och fast egendom, som direkt eller indirekt är kopplad till bolagsändamålet eller som kan tänkas underlätta bolagets utvidgning eller utveckling.”

(53) Genom en skrivelse av den 20 mars 1992 inkom SIDE med ett klagomål till kommissionen ([14]) efter det att kulturministeriet vägrat att bevilja företaget det stöd som beskrivs i del II.

(54) SIDE begärde i huvudsak att kommissionen skulle fatta ett beslut som kunde få ett slut på de snedvridningar av konkurrensen som drabbade företaget på marknaden för export av böcker på franska, och som berodde på det stöd som enbart beviljades CELF.

(55) SIDE uppgav att företaget hade vägrat att ta emot det omtvistade stödet som man erbjudits av kulturministeriet i samband med ett sammanträde som hölls den 26 september 1996. SIDE förklarar att man inte kunde godta detta senkomna erbjudande, som råkade sammanfalla med förstainstansrättens beslut av den 18 september 1995. Företaget preciserar att det inte ville delta i ett program vars förenlighet med gemenskapslagstiftningen kunde komma att ifrågasättas av kommissionen och att man dessutom hade fått detta erbjudande enbart för att företaget skulle förbinda sig att avsluta det förfarande som det självt hade initierat.

(56) Dessutom uppger sig SIDE vara övertygat om att verksamheten som exportombud inte kräver något stöd. Företaget bestrider följaktligen nyttan med programmet för små beställningar. Det avvisar emellertid inte möjligheten att i framtiden delta i programmet ”så att dess verksamhet kan bedrivas under rättvisa konkurrensvillkor”, men bara om de franska myndigheterna inför en stödordning som otvetydigt är förenlig med bestämmelserna i fördraget.

(57) SIDE uppger att ”man på marknaden för exportförmedling betraktar aktörer vars omsättning i huvudsak avser mellanhänder, såsom bokhandlare, och inte slutanvändare som ’allmänna’ exportörer”. I SIDE:s ögon är CELF och SIDE de enda allmänna exportombuden. Företaget preciserar att det också finns exportbokhandlare som säljer direkt till slutkonsumenterna.

(58) Vid ett sammanträde med kommissionen den 4 mars 2003 uppgav SIDE för kommissionen att företaget främst verkade i Västeuropa. CELF är också verksamt på marknaderna i Östeuropa, om än inte inom ramen för programmet ”À l’Est de l’Europe” ([15]), som företaget omfattas av. SIDE verkar även i Nordamerika och Sydöstasien. Företaget verkade också i Argentina innan landet drabbades av den nuvarande ekonomiska krisen. SIDE preciserar att företaget inte har någon önskan att verka i Afrika eftersom det är ont om intresserade kunder framför allt i Afrika söder om Sahara. Det verkar heller inte i områden som inte omfattas av COFACE ([16]).

([12]) Dessutom deltar kulturministeriet i CELF:s styrelsemöten och bolagsstämmor som inbjuden observatör.
([13]) Ett familjeföretag som bildades 1980.
([14]) Se punkt 3.
([15]) Kommissionen preciserar att detta program gör det möjligt att bevilja rabatter på de officiella priserna till bokhandlare. CELF deltar i detta program på samma villkor som andra aktörer, och programmet avser inte exportförmedling.
([16]) Det rör sig om en försäkring som täcker betalningsrisker vid export. SIDE vägrar att leverera till länder som inte täcks av denna försäkring.

(59) SIDE bestrider de franska myndigheternas påstående att stora beställningar skulle vara lönsamma medan ”små beställningar” inte skulle vara det, vilket skulle motivera att de måste subventioneras för att expedieras. Företaget tillägger slutligen att de små beställningarna på det hela taget är mer lönsamma att expediera än större beställningar.

(60) SIDE preciserar att begreppen ”små beställningar” och ”lönsamhetströsklar” utgör argument som den franska regeringen använder för att försöka motivera det driftsstöd som särskilt ges till CELF under sken av att utgöra stöd till expedieringen av små utländska beställningar av franska böcker, fast det i själva verket helt enkelt handlar om ett driftsstöd.

(61) SIDE hävdar att det inte finns någon lönsamhetströskel för den aktuella verksamhetstypen. Företaget preciserar att man naturligtvis kan uppnå stordriftsfördelar när flera exemplar av samma verk beställs på samma gång. Det är av detta skäl som SIDE i sitt rabattsystem erbjuder en ytterligare rabatt på 5 procent för varje titel som beställs i minst tio exemplar.

(62) SIDE uppger att alla beställningar medför samma expeditionskostnad och lönsamhet eftersom det bara är det antal poster som registreras av en person under en dag och antalet böcker per beställningspost som har någon betydelse. Man preciserar att totalbeloppet per faktura saknar betydelse för värderingen av kostnaden för tjänsten. Företaget förklarar att det tar samma tid för en person att registrera tusen beställda beställningsposter oavsett om beställningen från en kund innehåller två eller hundra poster. Den enda skillnaden består i att denna person måste identifiera den kund som varje beställning avser, vilket bara tar några sekunder. Den omsättning som uppnås under en viss tid beror sålunda inte på antalet kunder, utan bara på det antal poster som registreras under denna tid.

(63) SIDE uppger också att företaget precis som CELF godtar alla beställningar man får oavsett deras belopp. Det enda urvalskriteriet som SIDE tillämpar utgörs av kundens solvens.

(64) SIDE preciserar dock att vissa beställningar kan innehålla verk som inte är katalogiserade, vilket medför särskilda eftersökningar. Denna typ av beställningar svarar för cirka 4,5 procent av företagets verksamhet.

(65) SIDE anser att därför att det stöd som CELF får för att expediera små beställningar gör det möjligt för CELF att erbjuda sina kunder särskilt förmånliga rabatter, vilket SIDE inte kan erbjuda.

(66) Förutom att bestrida själva principen att det skulle förekomma merkostnader som motiverar det aktuella stödet, tar SIDE upp vissa fel i de uppgifter som härrör från CELF:s räkenskaper, som tagits fram av de franska myndigheterna och som kommissionen använde som underlag för beslut 1999/133/EG. SIDE avfärdar sålunda att den elektroniska överföringen av små beställningar skulle medföra några merkostnader, såsom framgick av beslut 1999/133/EG. SIDE uppger också att vissa uppgifter om sociala avgifter som härrör från CELF:s räkenskaper skiljer sig från dem som avser samma redovisningspost i företagets allmänna räkenskaper. Följaktligen är de redovisningsuppgifter avseende CELF som de franska myndigheterna har inkommit med inte relevanta.

(67) SIDE preciserar att företaget har valt att bara ange de förläggare som erbjuder de förmånligaste rabatterna i sitt officiella utbud. Företaget tillägger att man erbjuder en mycket mer begränsad förlagsförteckning än CELF eftersom man inte har möjlighet att erbjuda intressanta rabatter för alla förläggare — i motsats till CELF som kan göra detta tack vare det stöd företaget får och de privilegierade förbindelser som företaget har med förläggarna.

(68) SIDE hävdar att man led skada eftersom vissa av dess kunder lämnade företaget och vände sig till CELF, som tack vare sitt stöd och förläggarnas tillmötesgående kunde erbjuda mycket förmånliga rabatter ([17]). SIDE anser att CELF på så sätt skaffade sig en dominerande ställning på marknaden för exportförmedling.

(69) SIDE preciserar att man sedan också lidit en annan typ av skada, som beror på ändringar i CELF:s prispolitik genom att CELF ”sedan åtminstone två år tillämpar avskräckande villkor för små kunder” ([18]) ([19]). Från det att CELF inte längre tagit mer än en symbolisk del av det omtvistade stödet i anspråk och framför allt efter det att stödet avskaffades helt under 2002 har de små kunderna börjat efterfråga SIDE:s tjänster. Denna nya efterfrågan har åsamkat SIDE ytterligare skada ”eftersom de intressantaste kunderna är de kunder som bidrar med stora beställningsvolymer”.

(70) SIDE konstaterar slutligen att ”den policy som CELF på så vis har fört uppenbarligen strider totalt mot företagets hävdande att dess påstådda uppdrag i allmänhetens intresse, som enligt CELF och den franska regeringen motiverar det stöd som företaget uppbär, tvingar företaget att behandla alla beställningar och alla kunder på exakt samma sätt”.

([17]) SIDE lägger i detta avseende fram ett dokument benämnt ”fastställande av den skada som SIDE lidit på grund av det stöd som kulturministeriet betalade ut till CELF mellan den 1 april 1980 och den 31 mars 1996”.

([18]) Åren 2000 — 2002. Det gäller perioden från det att stödet avsevärt började sänkas fram till dess att det avskaffades helt.

([19]) SIDE har bland annat inkommit med en skrivelse från CELF av den 18 mars 2002 där man informerar en tysk kund om en ändring av sina allmänna villkor för försäljning till ”små kunder”, och som innebär en prishöjning.

(71) Som stöd för sina invändningar har SIDE inkommit med två externa rapporter från 1996, den första från Fondation Nationale des Sciences Politiques (den nationella stiftelsen för statskunskap) och den andra från den franska revisionsrätten.

(72) Rapporten från Fondation Nationale des Sciences Politiques, som benämns ”den understödda spridningen av fransk vetenskaplig litteratur och universitetslitteratur”, och som publicerades i november 1996, handlar om ett särskilt marknadssegment, nämligen spridningen av fransk vetenskaplig litteratur och universitetslitteratur. SIDE uppger att även om detta dokument inte faller inom ramen för detta förfarande, så innehåller det särskilt talande uppgifter som kommissionen borde ha beaktat i sitt beslut 1999/133/EG för att bedöma det aktuella stödets laglighet.

(73) SIDE har också inkommit med en rapport från den franska revisionsrätten, som offentliggjordes i oktober 1996, där rätten kommer med övergripande kritik mot kulturministeriets stödpolitik, särskilt när det gäller vissa program som finansieras av kulturministeriet såsom programmet ”Page à Page”, som förvaltas av CELF.

(74) SIDE tar också upp andra, mer punktvisa frågor. Företaget kritiserar det kapitaltillskott som staten gjorde till CELF 1980, och som man anser vara ett undsättningsstöd. SIDE anser att CELF fick ett andra kapitaltillskott 1993, som också utgör statligt stöd, via föreningen för den franska förlagsverksamhetens utveckling, Association pour le développement de l'Edition française (ADEF). SIDE tar slutligen upp de fördelar som CELF skulle åtnjuta tack vare sitt uppdrag att ”förvalta offentliga program” samt en rad punktvisa fördelar som hänger samman med företagets privilegierade förbindelser med myndigheterna.

B. *SYNPUNKTER FRÅN BERÖRDA TREDJE PARTER*

(75) Både innan och efter det att beslutet att inleda förfarandet offentliggjordes i Europeiska gemenskapernas officiella tidning ([20]) den 30 juli 1996 har flera tredje parter hört av sig till kommissionen ([21]).

(76) I sitt inlägg av den 21 december 1996 uppgav Van Ginneken ([22]) i sin egenskap av exportgrossist för franska böcker till icke franskspråkiga länder att ”CELF redan hade föresatt sig ([23]) att blir en vinstgenererande exportgrossist i strid mot det ändamål för vilket CELF hade bildats, nämligen som tjänsteorganisation”.

(77) Van Ginneken tog också upp problematiken kring ett möjligt avtal mellan CELF och förläggarna, där de senare delvis är medlemmar i CELF ([24]). Han kritiserar en ”tydligt orättvis” situation där det privata initiativ som exportgrossisterna utgör drar det kortaste strået.

(78) Hexalivre, ett företag som exporterar franska böcker ([25]), kom också med ett inlägg — som undertecknats av dess ordförande Van Ginneken — i företagets egenskap av bokhandlare vars kunder utgörs av ”institutioner” i utlandet. I sitt inlägg av den 23 december 1996 uppgav Hexalivre att CELF:s verksamhet, som går ut på att sköta leveranserna till den utländska bokhandeln, i princip inte borde störa deras egen. Hexalivre menade att det aktuella stödet i slutänden gynnade ”ett företag som är understött av staten och som eftersträvar en monopolsituation”.

(79) Fenouil, som företräder Lavoisier Tec et Doc, tidigare medlem i CELF, samt förläggare och exportbokhandel specialiserad på vetenskapliga och tekniska verk, ifrågasätter i ett inlägg av den 7 januari 1997 inte att det stöd som CELF fått från 1980 är välgrundat och tog även upp ”ett villkorslöst stöd fram till 1994 ([26])”. Däremot bestrider man diversifieringen av CELF:s verksamhet ([27]), som skulle ha finansierats med hjälp av det omtvistade stödet. Tec et Doc uppger också att 50 procent av de beställningar som företaget expedierar utgörs av små beställningar på under 500 franc. Slutligen efterlyser Fenouil ”att normala konkurrensförhållanden för exporten skall återställas, särskilt genom att allt stöd upphör som inte bygger på ett verkligt uppdrag i allmänhetens tjänst eller ett otvetydigt kulturellt syfte, som inte kan uppnås genom befintliga medel”.

(80) Rochefoucauld, som företräder Aux amateurs de Livres international, kom med ett inlägg den 2 januari 1997. Han ifrågasatte och beklagade att CELF får leverera till utländska bibliotek och/eller institutionella kunder samtidigt som man får bidrag för att tillgodose behoven på en annan marknad. Han ansåg att CELF borde begränsa sin verksamhet till små bokhandlare, och inte sälja till några andra kunder. Han uppskattade att kompensationsbidraget gör det möjligt för CELF att ge sina kunder ytterligare 3 procentenheter i rabatt. Enligt Rochefoucauld är ”stödet ett hyckleri och han förvånar sig över att stödet kan överskrida 60 procent av de berörda beställningarnas belopp”. Han konstaterade att stödet används för att utveckla CELF:s kommersiella verksamhet. Han ansåg följaktligen att stödet borde fördelas ”mellan de berörda bokhandlarna i förhållande till deras försäljning till tredjeland” och att CELF borde förbjudas att sälja till andra kunder än den utländska bokhandeln.

([20]) Se fotnot 1.

([21]) Det bör noteras att två av tredje parterna har köpts upp av CELF och att Van Ginneken yttrade sig å Hexalivres vägnar 1996.

([22]) Tidigare representant för flera företag vars förbindelser med CELF ”slutade illa”. Hans företag har köpts upp av CELF.

([23]) Avser åren 1996 — 1997.

([24]) Det kan nämnas att kommissionen har kunnat utröna att CELF i genomsnitt har ett hundratal medlemmar, samtidigt som det finns flera tusen förläggare på marknaden.

([25]) Hexalivre köptes 1998 av ett dotterföretag till CELF, som sedan i sin tur gått upp i CELF.

([26]) Fetstil och understrykning tillfogad av kommissionen.

([27]) Enligt Tec et Doc borde CELF ha begränsat sin verksamhet till exportförmedling och inte ha trätt in på marknaden för export av vetenskapliga böcker.

(81) Syndicat National des Importateurs Exportateurs de Livres (SNIEL) noterade i sitt inlägg av den 31 december 1996 att man först inte hade ansett att SIDE:s påståenden om CELF var tillräckligt trovärdiga för att man skulle ansluta sig till SIDE:s klagomål. SNIEL klagade dock på att CELF från 1996 har kunnat träda in på ”områden där det från början inte var tänkt att CELF skulle verka” ([28]) och ansåg att CELF hade utvecklat sin verksamhet med hjälp av kompensationsbidragen, som man ansåg vara alltför höga.

(82) På samma sätt uppgav SIDE i sitt inlägg av den 6 januari 1997 att ”…även om man antar att begreppet små beställningar skulle ha någon kommersiell betydelse, så framgår det mycket snabbt att CELF inte har begränsat sig till denna påstått olönsamma verksamhet”.

(83) CELF, som även inkommit med synpunkter i egenskap av tredje part, bestred klagandens anklagelser och bifogade flera skrivelser från olika förläggare som uttrycker sin tillfredsställelse över företagets tjänster.

IV. KOMMENTARER FRÅN DE FRANSKA MYNDIGHETERNA

(84) De franska myndigheterna uppger att expedieringen av små bokbeställningar sedan länge hade ombesörjts av företagen Hachette och Messageries du livre. Dessa företag hade en roll som distributörer för åtskilliga förläggare som inte hade distributionsstrukturer som var anpassade till små enstaka beställningar och/eller inte ville utveckla sådana strukturer.

(85) CELF, som samlar olika aktörer inom förlagsvärlden, bildades 1977 i form av ett kooperativt företag med rörligt kapital för att avhjälpa de brister som konstaterades på marknaden för exportförmedling när Hachette och Messageries du livre hade beslutat att upphöra med sin förmedlingsverksamhet på grund av dålig lönsamhet ([29]). CELF:s kapital uppgick ursprungligen till 50 000 franska franc och höjdes senare till 80 500 franc. Från 1979 fick CELF stora ekonomiska problem, som dock var väntade eftersom de två företag som tidigare förvaltade verksamheten hade beslutat att dra sig tillbaka från en marknad som de betraktade som olönsam. Branschen, förläggarna, Syndicat National de l’Edition (SNE) och myndigheterna ansåg dock att CELF:s verksamhet borde fortsätta för att man skulle kunna säkra en optimal spridning av böcker på franska till utlandet. Eftersom ingen annan aktör verkade vara villig att ombesörja denna tjänst beslutade man 1980 att CELF skulle omstruktureras och tillföras kapital.

([28]) De små beställningarna svarar enligt SNIEL för 6 procent av CELF:s omsättning, vilket enligt SNIEL skulle innebära att ”94 procent av CELF:s omsättning härrör från verksamhet som detta företag inte har rätt att utöva”.

([29]) Det bekräftas av en skrivelse av den 18 juli 1980 från Syndicat national de l’édition som klaganden inkommit med.

(86) De franska myndigheterna uppger att CELF under dessa omständigheter ombildades till ett aktiebolag med fast kapital. Dess kapital höjdes från 80 500 franc till 1 280 500 franc. Kapitaltillskottet ombesörjdes till hälften av aktieägarna och till hälften av ADEF ([30]), en förening som finansieras av staten. ADEF upplöstes 1994 och dess aktier överläts utan kostnad till SNE, som i sig är medlem i CELF.

(87) De franska myndigheterna preciserar att det handlar om en struktur som alltid har stått öppen för alla och att det inte finns några krav på nationalitet för att bli aktieägare. Det enda kravet är och har alltid varit att man har en verksamhet som på något sätt avser export av böcker på franska. Sålunda kan förläggare av franskspråkiga verk som är etablerade i en annan medlemsstat mycket väl bli medlemmar i kooperativet och omfattas av dess åtgärder ([31]).

(88) CELF har enligt artikel 3 i företagets stadgar som ändamål att direkt expediera beställningar ([32]) till utlandet och till utomeuropeiska territorier och departement av böcker, broschyrer och andra kommunikationsmedier och mer allmänt att utföra alla transaktioner som särskilt avser att utveckla främjandet av fransk kultur i hela världen med hjälp av ovannämnda medier. *I detta avseende skall kooperativet bedriva all industriell, kommersiell eller finansiell verksamhet, inräknat både lös och fast egendom, som bidrar till dess ändamål.* Med tanke på kooperativets särskilda ändamål får ingen fysisk eller juridisk person bli eller förbli aktieägare om denna inte bedriver en verksamhet som på något sätt avser den exportverksamhet som åsyftas ovan.

(89) De franska myndigheterna preciserar att CELF den 6 november 2002 hade 76 medlemmar som i huvudsak, men inte uteslutande, utgjordes av förläggare. Varje aktieägare har en enda röst i bolagsstämman oavsett storleken på deras andel. De preciserar att företagets branschöverskridande form har varit en garanti för öppenhet, det kollektiva intresset och en sund förvaltning av det beviljade stödet.

([30]) Denna förening samlade ett antal förläggare som verkade för att främja spridningen av franska böcker i utlandet och ge investeringsstöd till exportförlagen. Föreningen fick statligt stöd från kulturministeriets direktorat för litteratur och läsning.

([31]) Ett utländskt företag är för tillfället medlem i CELF. Det rör sig om förlaget Casterman med säte i Belgien. Det rör sig om ett franskt dotterföretag till Flamarion, som i sin tur är dotterföretag till det italienska företaget Rizzoli.

([32]) Före ett beslut av bolagsstämman den 29 juni 1994 hänvisade man i CELF:s stadgar uttryckligen till små beställningar. I vad som före dess utgjorde artikel II i stadgarna angavs att kooperativet har som ändamål att direkt expediera eller underlätta expedieringen av små beställningar till utlandet och till utomeuropeiska territorier och departement….

(90) De viktigaste aktörerna på marknaden för spridning av böcker utgörs av följande:

a) Förlagen, som ger ut böcker.

b) Representanterna, som ibland är integrerade med förlagen, som har hand om marknadsföringen av böckerna mot detaljistbokhandeln eller mot vissa institutionella storkunder.

c) Distributörerna, som ibland är integrerade med förlagen, som har hand om den fysiska distributionen av böckerna. De tar emot beställningar från bokhandeln, från vissa institutionella storkunder eller från olika mellanhänder och får sina leveranser från förlagen.

d) Grossisterna, som inte alltid ingår i distributionskedjan och som agerar som mellanhänder mellan distributörerna å ena sidan och detaljistbokhandeln och vissa institutionella storkunder å den andra.

e) Exportombuden, som enbart levererar till detaljistbokhandeln men inte till slutkunderna.

(91) Frankrike preciserar att internetbokhandlarna numera räknas till de aktörer som verkar på marknaden och att de också bör betraktas som potentiella konkurrenter till exportombuden. Landet kan dock inte lämna några uppgifter om dessa nya aktörers marknadsandel ([33]).

(92) De franska myndigheterna förklarar att mångfalden aktörer på denna marknad skall göra det möjligt att sprida och främja litteratur i alla läsekretsar oavsett deras geografiska belägenhet eftersom programmet för små beställningar har gjort det möjligt att avhjälpa bristerna på den komplexa marknaden för spridning av böcker.

(93) De franska myndigheterna har inkommit med vissa uppgifter om den globala marknaden för export av böcker på franska. Dessa uppgifter illustrerar CELF:s affärsstrategi, som i enlighet med företagets stadgar och åtaganden gentemot de franska myndigheterna gynnar områden där förlagen till stor del saknar verksamhet.

(94) Det framgår av tabell 1 att CELF har en obetydlig verksamhet i de områden där förlagen har en omfattande verksamhet, medan man tvärtom har en omfattande verksamhet där förlagen har en obetydlig verksamhet.

Tabell 1

Geografisk fördelning av förlagsverksamheten för franska böcker CELF:s omsättning på och andelar av världsmarknaden för export av böcker på franska

Region	Förlagen	CELF	CELF:s andel
Europeiska gemenskapen	38,2 %	20,23 %	0,97 %
Nordamerika	17,4 %	6,03 %	0,64 %
Europa utanför gemenskapen	16 %	1,11 %	0,13 %
Dom-Tom	8,4 %	0,87 %	0,19 %
Asien	3,7 %	19,9 %	9,95 %
Franskspråkiga Afrika	5,5 %	11,58 %	3,85 %
Maghrebländerna	4,4 %	28,43 %	11,84 %
Mellanöstern	2,3 %	1,09 %	0,87 %
Österuropa	2 %	2,21 %	2,03%
Latinamerika	1,5 %	7,6 %	9 %
Västindien	0,32 %	0,7 %	4,27 %
Afrika utom franskspråkiga Afrika	0,16 %	0,21 %	2,47 %
	100 %	100 %	

([33]) Denna marknad kan inte identifieras i tullstatistiken.

(95) De franska myndigheterna hävdar att programmet för små beställningar inte hade utformats som ett särskilt stöd till CELF, utan som en stödordning för spridning av böcker på franska, och att det vänder sig även till andra aktörer som kan tänkas expediera samma typ av beställningar.

(96) De förklarar att ombildningen av CELF 1980 åtföljdes av ett beslut att ge stöd genom programmet för små beställningar. De uppger att CELF i praktiken var den enda allmänna aktören som fick det aktuella stödet ([34]) eftersom ingen annan aktör, med undantag för SIDE, tolv år efter det att programmet införts hade begärt något stöd trots att programmet var känt i branschen.

(97) Frankrike bestrider inte att kulturministeriet nekade SIDE stöd ([35]) 1991 eftersom detta företag inte uppfyllde de krav på öppenhet som gäller för att omfattas av det aktuella stödet och vägrade att godkänna de begränsningar som gäller för att få stödet. Dessutom påminner Frankrike om att kulturministeriet kontaktade SIDE 1996 för att erbjuda det aktuella stödet, men att SIDE då tackade nej.

(98) De franska myndigheterna hävdar att ett av målen för den franska kulturpolitiken består i att se till att verk på franska sprids i hela världen. Detta mål skall betraktas som ett uppdrag i allmänhetens tjänst. Det är av denna anledning som de franska myndigheterna anser att kommissionen skall analysera de aktuella åtgärderna utifrån bestämmelserna i artikel 86 i fördraget.

(99) Frankrike påminner om att CELF hade bildats och sedan fått det omtvistade stödet i ett läge när de ekonomiska aktörer som ombesörjde denna verksamhet hade beslutat att dra sig tillbaka från marknaden. Om de omtvistade åtgärderna inte hade genomförts skulle spridningen av böcker på franska till små bokhandlare uppenbarligen ha lidit skada i områden som ofta är avlägset belägna eller där efterfrågan mätt i omsättning och volym är obetydlig.

(100) De franska myndigheterna beslutade följaktligen att genomföra det omtvistade programmet för att man skulle kunna expediera alla beställningar, det vill säga även olönsamma beställningar, av franskspråkiga verk på samma villkor som större beställningar.

(101) Frankrike hävdar att kulturministeriet gav ”sitt stöd till de driftskostnader för CELF:s uppdrag i allmänhetens tjänst som hänger samman med små beställningar” och att CELF följaktligen hade anförtrotts ett verkligt uppdrag i allmänhetens tjänst.

(102) Som stöd för sina argument har de franska myndigheterna inkommit med flera texter:

a) I dekret nr 82-394 av den 10 maj 1982 om kulturministeriets organisation betonas dess roll för ”spridningen av den franska kulturen och den franska konsten i öppen dialog med kulturvärlden”.

b) Dekret nr 93-797 av den 16 april 1993 om precisering av befogenheterna för ministern för kultur och franska språket, där det anges att ”ministern för kultur och franska språket … tillsammans med andra berörda ministrar skall genomföra statliga åtgärder i syfte att sprida den franska kulturen och det franska språket i världen”.

c) Besluten om organisation av direktoratet för litteratur och läsning, varav det sista fattades 1996, som grundar sig på ovannämnda dekret och i vilka man preciserar kulturministeriets uppdrag när det gäller export av böcker.

(103) De franska myndigheterna uppger att det är på grundval av dessa texter som direktoratet för litteratur och läsning slöt årliga avtal med de samarbetsparter som ansvarade för att genomföra de åtgärder som grundade sig på regeringens kulturpolitik. I dessa avtal definierades målen för samarbetet mellan ministeriet och de organisationer som det stödde liksom parternas respektive skyldigheter.

(104) De franska myndigheterna förklarar att kulturministeriet varje år tecknade ett avtal med CELF ([36]) som gav företaget ansvaret för att fullgöra ett uppdrag i allmänhetens tjänst, vilket bestod i att ”expediera varje beställning av franskspråkiga verk från utländska bokhandlare oavsett beställningens belopp”.

(105) För övrigt uppger de franska myndigheterna att hur man än avgränsar referensmarknaden, så konkurrerar SIDE och CELF inte om de små beställningarna.

(106) De nämner särskilt att SIDE motsäger sig självt genom att samtidigt påstå att man arbetar mot samma typ av kunder som CELF och behandlar alla sina kunder på samma sätt ”oavsett vilket belopp deras beställningar uppgår till”, trots att man ger en rabatt på under fem procent på beställningar om färre än tio exemplar.

(107) De anser att denna betydande ”bestraffning” som SIDE tillämpar på beställningar om färre än tio exemplar tydligt bevisar att små beställningar inte utgör en målgrupp för SIDE, till skillnad från beställningar som gör det möjligt för företaget att uppnå betydande stordriftsfördelar. Detta gäller till exempel beställningar från institutionella kunder, som däremot utgör en målgrupp för SIDE.

([34]) Vissa företag, såsom Servedit för franskspråkiga Afrika, mellan 1988 och 1993, och Ecole des loisirs för Medelhavsländerna, 1995, har fått ett liknande stöd men för andra specialiserade sektorer.

([35]) Det enda andra företaget som begärt stöd.

([36]) Fram till år 2001 eftersom stödet avskaffades från och med år 2002.

(108) Denna grundläggande skillnad i affärsstrategi illustreras tydligt av bland annat det genomsnittliga antalet böcker per beställningspost och faktura, som är betydligt högre för SIDE än för CELF.

(109) De franska myndigheterna uppger att CELF i motprestation för det stöd som företaget beviljas, och detta även om man inte direkt kompenseras av stöd genom programmet för små beställningar, måste kunna erbjuda sina kunder ett mycket omfattande utbud från många olika förläggare eftersom kulturministeriets politiska mål är att så långt som möjligt sprida franskspråkiga böcker. De noterar att hundratals förläggare i CELF:s utbud i själva verket utgörs av mycket små och okända förläggare, föreningar eller organisationer ([37]), vars förlagsverksamhet inte kan förmodas leda till några stora och lönsamma beställningar. Genom att erbjuda denna omfattande förteckning över förläggare främjar CELF mångfalden. CELF måste därför köpa in verk från ett mycket stort antal leverantörer, ofta till små belopp, vilket också tvingar företaget att administrera väldigt många små förlagskonton utan att kompenseras genom något som helst stöd.

(110) De små förlagskontona är ekonomiskt mindre lönsamma eftersom de i motsats till stora förlag inte erbjuder särskilt intressanta villkor. SIDE driver för sin del en affärspolicy som främjar de populäraste förlagen, vilka kan förmodas generera stora beställningar. De franska myndigheterna uppger att man följaktligen måste göra en distinktion mellan ”små konton” och ”små beställningar”. Begreppet små beställningar motsvarar förvisso den benämning man gett det omtvistade programmet, men med detta begrepp tar man inte tillräcklig hänsyn till motsvarigheten till ”små kundkonton”, nämligen ”små leverantörskonton”.

(111) Tilldelningen av stödet grundar sig förvisso på de merkostnader som de små beställningarna medför, men stödmottagaren har också skyldigheter som denne i egentlig mening inte får ersättning för.

(112) De franska myndigheterna uppger att kompensationsbidragen gavs till CELF som kompensation för de merkostnader som genererades av de små beställningarna, där man tillämpade en empiriskt fastställd tröskel på 500 franc. Denna tröskel utgjorde en referens som inte innebar att varje beställning på mellan 0 och 500 franc måste ligga exakt på lönsamhetsgränsen. Vissa beställningar på 500 franc kunde vara lönsamma, medan andra inte var det. Det hela berodde på antalet titlar och böcker som ingick i beställningen, på typen av böcker, på beställningens kvalitet, på huruvida kunden omfattades av COFACE-garantin samt på betalningssätt och betalningsfrister.

(113) De franska myndigheterna preciserar att det däremot framgår med all tydlighet att beställningar i intervallet 0 — 500 franc sammantaget inte var lönsamma och i princip inte skulle ha expedierats av en aktör som bara beaktar ekonomiska kriterier. De förklarar detta argument utifrån en kostnadsanalys som grundar sig på referensåret 1994.

(114) Såsom framgår av tabellerna 2a och 2b preciserar de franska myndigheterna att CELF under senare år, och särskilt sedan myndigheterna började avveckla sitt stöd 1996/1997, tvingats diversifiera sin verksamhet bland annat genom att utveckla en lönsam kundkrets bestående av stora bokhandlare och institutionella kunder såsom bibliotek, universitet eller kulturcentrum. Samtidigt kunde man notera en minskning av omsättningen från små beställningar liksom av antalet kunder. Parallellt med detta kunde man notera en ökning av CELF:s totala omsättning. Mot denna bakgrund hävdar de franska myndigheterna att expedieringen av små beställningar utgjorde en faktor som höll tillbaka CELF:s verksamhet.

Sammansättning av CELF:s verksamhet

I/Tabell 2a — Tyskland som exempel

TYSKLAND
3,4 procent av CELF:s omsättning motsvarar 27,2 procent av de aktiva små kundkontona

	1999	2000	2001
Omsättning	2 331 713 FRF	2 548 430 FRF	2 906 533 FRF
Antal kunder	593	561	444
Oms < 5 000 FRF	480	462	344
Oms < 10 000 FRF	47	35	38
Oms + 100 000 FRF	0	2	4

([37]) Till exempel Ensemble baroque Limoge eller klostret Sainte Madeleine.

II/Tabell 2b — Europeiska gemenskapen

Kundkonton i Europeiska gemenskapen			
	1999	2000	2001
Omsättning	15 253 754 FRF	14 241 785 FRF	14 436 006 FRF
antal aktiva kunder	1 567	1 440	1 249
Oms < 5 000 FRF	1 059	950	782
Oms < 10 000 FRF	162	154	139
Oms + 100 000 FRF	19	15	18

V. **KOMMISSIONENS BEDÖMNING**

(115) CELF och SIDE är två konkurrerande företag som är etablerade i Frankrike, och som bland annat bedriver verksamhet som exportombud för böcker på franska ([38]). Denna verksamhet består i att sprida ([39]) böcker på franska i syfte att expediera beställningar från små detaljhandlare (små bokhandlare eller institutioner som bibliotek eller universitet) framför allt i länder eller områden som inte är franskspråkiga. För franskspråkiga områden i Belgien, Kanada eller Schweiz ombesörjs spridningen av böcker av förlagen själva eller genom distributionsnät eftersom dessa marknader är tillräckligt stora för att företagen skall investera i integrerade distributionsnät. Denna typ av verksamhet gör det möjligt att säkra en optimal spridning av många verk.

(116) SIDE och de franska myndigheterna är eniga om att exportombudet i princip sammanställer små beställningar som vore alltför kostsamma att expediera för förläggarna och de traditionella distributörerna. Denna tjänst innebär att kunderna, oavsett om de är bokhandlare eller institutionella kunder, inte behöver vända sig till en rad olika leverantörer.

(117) Samtidigt skickas beställningarna till förläggarna och/eller distributörerna, som därmed bara behöver leverera till en kund, nämligen exportombudet. Tack vare detta sparar förläggarna och distributörerna både tid och pengar genom att de inte behöver upprätthålla förbindelser med ett stort antal kunder som är geografiskt mycket spridda.

(118) Exportombuden är därmed mycket viktiga aktörer för exporten av böcker till länder där efterfrågan är oregelbunden, fragmenterad och/eller liten. Att vända sig till ett exportombud utgör ofta det enda sättet för en köpare (som aldrig utgörs av slutkonsumenten) i ett icke franskspråkigt land att göra sina beställningar. Exportombudets tjänst gör det möjligt att minska de fasta kostnader som är förknippade med expedieringen av varje beställning.

([38]) CELF är enbart exportombud för böcker på franska, medan SIDE även förmedlar böcker på andra språk.

([39]) CELF:s verksamhet är till skillnad från SIDE:s uteslutande inriktad på export.

(119) I det aktuella ärendet står det klart att de franska myndigheterna har genomfört det omtvistade programmet för små beställningar i syfte att — på marknaden för exportförmedling — stödja små beställningar på högst 500 franska franc, som i princip betraktas som olönsamma. Man bör därmed undersöka om detta icke anmälda program, där CELF i praktiken varit den enda stödmottagaren, är förenligt med fördraget.

A. *TILLÄMPLIGHET AV BESTÄMMELSERNA I ARTIKEL 87 I FÖRDRAGET*

1. DE AKTUELLA ÅTGÄRDERNA UTGÖR STATLIGT STÖD I DEN MENING SOM AVSES I ARTIKEL 87.1 I FÖRDRAGET

(120) I artikel 87.1 i fördraget anges följande: ”Om inte annat föreskrivs i detta fördrag, är stöd som ges av en medlemsstat eller med hjälp av statliga medel, av vilket slag det än är, som snedvrider eller hotar att snedvrida konkurrensen genom att gynna vissa företag eller viss produktion, oförenligt med den gemensamma marknaden i den utsträckning det påverkar handeln mellan medlemsstaterna.”

(121) Åtgärden i fråga ger CELF en fördel eftersom det rör sig om ett stöd som syftar till att sänka kostnaden för att expediera små beställningar. Detta har dock aldrig bestridits av de franska myndigheterna.

(122) Åtgärden finansieras med budgetmedel som förvaltas av kulturministeriets direktorat för litteratur och läsning, det vill säga med statliga medel.

(123) Åtgärden riktar sig till exportombud av böcker men har i praktiken bara beviljats CELF. Åtgärden är sålunda selektiv.

(124) När det gäller frågan om åtgärdens effekter på handeln mellan medlemsstaterna och snedvridning av konkurrensen har kommissionen tagit hänsyn till följande.

(125) Stödet ges till franska exportombud som exporterar böcker på franska framför allt till icke franskspråkiga länder. Dessa franska exportombud konkurrerar därmed åtminstone potentiellt med andra exportombud för böcker på franska i andra franskspråkiga länder inom gemenskapen (Belgien och Luxemburg). Det bör dock nämnas att stödet orsakar en mycket begränsad snedvridning av konkurrensen med tanke på den betydande skillnaden i fråga om den mängd franskspråkiga böcker som exporteras till icke franskspråkiga länder från Frankrike å ena sidan och från Belgien och Luxemburg å andra sidan.

(126) Stödet kan också snedvrida konkurrensen och påverka handeln genom sina effekter på CELF:s övriga verksamhet. Denna verksamhet tycks dock vara begränsad till utlandsförsäljning, och på CELF:s webbplats ([40]) anges tydligt att företaget varken säljer i Frankrike eller till enskilda personer. Det aktuella stödet har beviljats till CELF inom ramen för programmet för små beställningar, vilket går ut på att se till att alla beställningar från utländska bokhandlare i icke franskspråkiga områden expedieras oavsett beställningsbelopp. Kommissionen påpekar att den omtvistade stödordningen kan gynna köpare och utgivare av böcker på franska eftersom de förstnämnda kan erbjudas rimliga priser och de sistnämndas försäljning underlättas. En sådan inverkan på handeln är dock mycket indirekt och begränsad med tanke på den mycket svaga utbytbarheten mellan böcker på franska och böcker på andra språk.

(127) Mot denna bakgrund utgör det stöd som CELF beviljats ett statligt stöd i den mening som avses i artikel 87.1 i fördraget eftersom det uppfyller de fyra villkor som stödet skall uppfylla för att definieras som statligt stöd. Det bör dock nämnas att åtgärden inverkar på handeln och snedvrider konkurrensen i mycket liten grad.

(128) Det bör också nämnas att medlemsstaterna enligt bestämmelserna i artikel 88.3 i fördraget i god tid skall underrätta kommissionen om alla planer på att vidta stödåtgärder.

(129) Den franska regeringen har dock inte anmält vare sig det aktuella programmet eller stödet till CELF för expedieringen av små beställningar innan den började betala ut stödet. Stödet har därmed beviljats i strid mot fördragsbestämmelserna.

(130) Eftersom förstainstansrätten delvis ogiltigförklarade kommissionens beslut av den 18 maj 1993 och därefter beslut 1999/133/EG, genom vilka kommissionen hade godkänt det stöd som beviljats CELF, är det stöd som CELF beviljats för expedieringen av små beställningar fortfarande olagligt.

([40]) www.celf.fr

(131) Kommissionen bör därför undersöka om något av de undantag som anges i artikel 87.2 och 87.3 var tillämpligt så att de aktuella åtgärderna kunde ha undantagits från det allmänna förbud som anges i artikel 87.1.

2. BEDÖMNING AV ÅTGÄRDERNA UTIFRÅN ARTIKEL 87.2 OCH 87.3 I FÖRDRAGET

(132) Kommissionen påpekar att undantagen i artikel 87.2 inte är tillämpliga i detta ärende eftersom de aktuella åtgärderna uppenbarligen inte syftar till att uppnå de mål som anges i dessa artiklar. Stödet uppfyller inte heller villkoren för det undantag som anges i artikel 87.3 a eftersom det inte syftar till att främja utvecklingen i regioner som omfattas av denna bestämmelse. Det undantag som anges i artikel 87.3 b om främjande av genomförandet av viktiga projekt av gemensamt europeiskt intresse kan inte heller tillämpas i detta ärende eftersom åtgärden i fråga inte syftar till att främja denna typ av projekt. Eftersom stödet inte heller syftar till att avhjälpa en allvarlig störning i den franska ekonomin är det undantag som anges i den andra delen av artikel 87.3 b inte heller tillämpligt i detta ärende. Slutligen kan artikel 87.3 c om underlättande av utvecklingen av vissa näringsverksamheter eller vissa regioner inte heller åberopas eftersom stödet inte har några regionala eller övergripande mål och kommissionen anser att denna bestämmelse inte kan tillämpas på en enda sektor såsom i detta ärende.

(133) Däremot anges följande i artikel 87.3 d: ”Som förenligt med den gemensamma marknaden kan anses stöd för att främja kultur och bevara kulturarvet, om sådant stöd inte påverkar handelsvillkoren och konkurrensen inom gemenskapen i en omfattning som strider mot det gemensamma intresset.”

(134) Det står klart att det aktuella stödets kulturella mål, som klaganden en gång erkänt ([41]), redan har godkänts av kommissionen genom dess beslut av den 18 maj 1993, vilket förstainstansrätten bekräftade i sitt beslut av den 18 september 1995. Detta mål godkändes på nytt genom beslut 1999/133/EG, vilket förstainstansrätten inte heller ifrågasatte i sitt beslut av den 28 februari 2002.

(135) Detta mål bekräftas tydligt av den franska regeringens vilja att föra en medveten politik för att främja den globala spridningen av verk på franska. Denna vilja är ett uttryck för en strömning att i allt större utsträckning bevara och främja den kulturella mångfalden på internationell nivå.

([41]) SIDE:s skrivelse av den 7 september 1992 till kommissionen.

(136) Kommissionen har redan yttrat sig i denna fråga i sitt meddelande till rådet och Europaparlamentet, ”Ett internationellt instrument för kulturell mångfald” ([42]). Kommissionen anser att den kulturella mångfalden har blivit ett viktigt diskussionsämne inom internationella och regionala organisationer som kan ge en lösning på ett växande problem för det civila samhället och stater när det gäller att bevara kulturella särdrag som ett gemensamt arv för olika folk.

(137) Bevarandet och främjandet av den kulturella mångfalden utgör en av de grundläggande principerna för Europeiska unionen. Denna princip återfinns i fördraget i artikel 151.1, där följande anges: ”Gemenskapen skall bidra till kulturens utveckling i medlemsstaterna med respekt för dessas nationella och regionala mångfald samtidigt som gemenskapen skall framhäva det gemensamma kulturarvet”. Principen återfinns också i artikel 151.4, där följande anges: ”Gemenskapen skall beakta de kulturella aspekterna då den handlar enligt andra bestämmelser i detta fördrag, särskilt för att respektera och främja sin kulturella mångfald.”

(138) Enligt fördraget skall gemenskapen och dess medlemsstater främja den kulturella mångfalden i sina internationella förbindelser för att på så sätt bidra till en världsordning som grundar sig på hållbar utveckling, fredlig samexistens och dialog mellan kulturer. Genom att främja och stödja spridningen av franskspråkiga verk har de franska myndigheterna genomfört en kulturpolitik som motsvarar de mål som fastställts i fördraget.

(139) Mot denna bakgrund anser kommissionen att det stöd som de franska myndigheterna har gett CELF för att säkra spridningen av franskspråkiga verk — och detta oavsett beställningsbelopp — bidrar till att uppnå ett kulturellt mål i den mening som avses i fördraget.

3. STÖDETS FÖRENLIGHET MED GEMENSKAPSLAGSTIFTNINGEN

(140) Enligt artikel 87.3 d i fördraget kan stöd för att främja kultur och bevara kulturarvet vara förenligt med den gemensamma marknaden om det inte påverkar handelsvillkoren och konkurrensen inom gemenskapen i en omfattning som strider mot det gemensamma intresset.

a. ***Kommissionens preliminära kommentarer om synpunkter från tredje parter***

(141) Kommissionen noterar att de tredje parter som hört av sig efter det att beslutet att inleda förfarandet offentliggjordes med undantag för SIDE och CELF inte presenterar sig som exportombud, utan snarare som ”specialiserade grossister”. Ingen av tredje parterna uppger sig ha ansökt om det aktuella stödet hos kulturministeriet.

(142) Enligt flera av tredje parternas yttranden framgår det att den stödordning som genomförts av de franska myndigheterna — åtminstone till att börja med — inte ifrågasattes av de branschaktörer som har yttrat sig.

(143) Kommissionen har också kunnat konstatera att både klaganden och de tredje parterna kände till det stöd som CELF fått sedan den sistnämnda bildades 1980. Det var först 1991 ([43]) som SIDE ansökte om samma stöd hos kulturministeriet och några månader senare, i mars 1992, som kommissionen fick in ett klagomål.

(144) Kommissionen påpekar att tredje parterna framför allt är kritiska mot CELF:s strategi att diversifiera sin verksamhet ([44]). CELF kritiseras för att efterhand och i samförstånd med de förläggare som ger företaget förmånliga rabatter ha gett sig in på andra marknader än den som företaget ursprungligen bildades för, det vill säga marknaden för små beställningar.

(145) Det framgår av de inkomna handlingarna att CELF som nybildat bara expedierade bokhandlare. Det var först senare, under 1990-talet, som företaget började bearbeta andra typer av kunder. Det finns dock inget som visar att CELF:s diversifiering av sin verksamhet har finansierats med hjälp av det omtvistade stödet. Tvärtom var stödets syfte och verkan enbart att kompensera CELF för de merkostnader som dess små beställningar medförde, vilket framgår av punkt 198 och följande.

(146) Vissa tredje parter, som presenterar sig som exportgrossister eller exportbokhandlare, hävdar att stödet inte behövdes för att tillgodose efterfrågan. De lämnar emellertid inga handlingar som styrker dessa påståenden.

(147) Slutligen har vissa tredje parter hävdat att CELF åtnjöt fördelar till följd av sina privilegierade förbindelser med vissa offentliga organ, såsom France édition. Framför allt har Hexalivre kritiserat France édition för att detta organ har gynnat CELF genom att ge den sistnämnda tillträde till sin monter vid internationella mässor, vilket detta organ nekat Hexalivre.

(148) Såsom framgår av de handlingar som de franska myndigheterna har inkommit med har kommissionen kunnat visa att CELF, som är medlem i France édition, har betalat såväl hyra för utrymme i France Editions mässmonter som för de kataloger man har beställt av France édition. Precis som de franska myndigheterna har påpekat berör denna typ av förbindelser i vilket fall som helst inte myndigheterna.

([42]) KOM(2003) 520, slutlig.

([43]) SIDE:s skrivelser av den 22 maj och den 4 juni 1991.

([44]) Se punkt 81.

(149) Eftersom dessa uppgifter inte ingick i beslutet av den 30 juli 1996 att inleda förfarandet handlar de inte om programmet för små beställningar. Följaktligen kommer kommissionen inte att uttala sig i denna fråga inom ramen för detta förfarande.

(150) De franska myndigheterna har också kritiserats för att gynna CELF genom offentliga beställningar. Dessa beskyllningar avser särskilt det stöd som beviljades i samband med genomförandet av programmet ”nouveautés” (nyheter), som förvaltas av utrikesministeriet, samt betydelsen av de beställningar som gjordes av organisationer med anknytning till detta ministerium och till ministeriet för utvecklingssamarbete (t.ex. Association pour la diffusion de la pensée francaise (ADPF) och Association pour le développement de l'enseignement et de la culture en Afrique et à Madagascar (AUDECAM).

(151) Eftersom dessa uppgifter inte ingick i beslutet av den 30 juli 1996 att inleda förfarandet handlar de inte om programmet för små beställningar. Följaktligen kommer kommissionen inte att uttala sig i denna fråga inom ramen för detta förfarande.

(152) Slutligen kritiserar SIDE ”den komplicerade struktur av olika stöd som betalas ut, inte bara till CELF utan även till olika andra organ som i likhet med CELF förenar förlag och offentliga myndigheter på sätt som är höljda i dunkel” samt den kulturpolitik som drivs av de offentliga myndigheterna i allmänhet.

(153) Som stöd för sina argument har SIDE bland annat inkommit med en rapport från den franska revisionsrätten från november 1996. Kommissionen noterar att denna rapport främst innehåller allmän kritik mot hur kulturstöd beviljas i Frankrike. Den innehåller inga upplysningar om det stöd som CELF beviljats för expedieringen av små beställningar. CELF tas upp, men bara vad gäller programmen ”page à page” och ”plus”, som förstainstansrätten godkände i sitt beslut av den 18 september 1995 ([45]).

(154) Mot denna bakgrund anser kommissionen att slutsatserna i den franska revisionsrättens rapport inte bidrar till klargöra kommissionens bedömning inom ramen för detta förfarande. I vilket fall som helst ingick inte den allmänna kritik som SIDE uttrycker i fråga om den franska kulturstödspolitiken i beslutet av den 30 juli 1996 att inleda förfarandet beträffande programmet för små beställningar. Följaktligen kommer kommissionen inte att uttala sig i denna fråga inom ramen för detta förfarande.

b. ***Svar på SIDE:s påståenden***

(155) Under den första etappen av förfarandet för att granska stödet tog SIDE upp vissa punktvisa frågor kring kapitaltillskottet till CELF och de fördelar som företaget skulle åtnjuta genom att förvalta offentliga program. SIDE opponerar sig också mot en rad punktvisa fördelar som hänger samman med CELF:s privilegierade förbindelser med myndigheterna.

Kapitaltillskottet till CELF 1980

(156) Det bör noteras att CELF:s kapital år 1980 höjdes från 80 500 franska franc till 1 280 500 franc. Denna transaktion finansierades dels av ADEF (50 %), dels av CELF:s (privata) aktieägare (50 %).

(157) Huvudmålsättningen för ADEF, som samlar ett antal förläggare, är att främja spridningen av böcker på franska i utlandet och att stödja de investeringar som görs av förläggarna eller exportörerna. Föreningen åtnjöt ett bidrag från kulturministeriet.

(158) Efter att ha analyserat den dokumentation som hade kommit in från de franska myndigheterna har kommissionen kommit fram till slutsatsen att detta kapitaltillskott inte utgjorde statligt stöd, utan helt enkelt var ett förvärv av aktier. Kapitaltillskottet har inte bestridits och kan inte heller bestridas eftersom privata investerare deltog i bildandet av företaget i dess nuvarande form. Kulturministeriet har inga ägarintressen i CELF, och ADEF — som förvisso delvis finansieras av staten — agerade som en privat investerare i en marknadsekonomi. ADEF:s tecknande av kapital är i själva verket helt förenligt med punkt 3.2 tredje strecksatsen i kommissionens meddelande om tillämpningen av artiklarna 92 och 93 i fördraget på offentliga förvärv ([46]). Mot denna bakgrund innehöll transaktionen inte några inslag av statligt stöd i den mening som avses i artikel 87.1 i fördraget.

(159) Dessutom hade detta kapitaltillskott ägt rum för mer än tio år sedan när SIDE skickade sin första skrivelse till kommissionen den 20 mars 1992 och kommissionen riktade en begäran om upplysningar till de franska myndigheterna genom en skrivelse av den 2 april 1992. Därför, och i enlighet med artikel 15 i rådets förordning (EG) nr 659/1999 av den 22 mars 1999 om tillämpningsföreskrifter för artikel 93 i fördraget ([47]), kunde kommissionen inte i det aktuella fallet förordna om återkrav av kapitaltillskottet, även om det var fråga om ett statligt stöd.

Kapitaltillskottet till CELF genom ADEF 1993

(160) SIDE kritiserar också ett stöd som CELF skulle ha beviljats genom att ADEF 1993 överlät sina aktier i CELF till SNE, som är medlem i CELF.

([45]) Se punkt 10.

([46]) Europeiska gemenskapernas bulletin, 9-1984.

([47]) EGT L 83, 27.3.1999, s. 1.

(161) I sina synpunkter av den 5 december 2003 uppmärksammade SIDE kommissionen på att den utifrån de handlingar som företaget lämnade vid sammanträdet den 4 juli 2001 borde uttala sig om det stöd som CELF enligt företaget skulle ha beviljats i samband med likvidationen av ADEF i juni 1993.

(162) Kommissionen påpekar att denna fråga inte ingick i beslutet av den 30 juli 1996 att inleda förfarandet. Följaktligen kommer kommissionen inte att uttala sig i denna fråga inom ramen för detta förfarande.

Fördelar som CELF beviljats genom förvaltningen av offentliga program

(163) SIDE förklarar att CELF har kunnat upprätthålla sin verksamhet på marknaden och fortsätta att bevilja sina kunder samma typ av rabatt efter det att programmet för små beställningar har avskaffats, eftersom företaget har fortsatt att få olika former av offentligt stöd genom program som ”À l'Est de l'Europe”, som ersatt programmet ”Page à page”, eller ”Plus”, som skulle ha fått allt större anslag.

(164) Det bör påpekas att dessa program, som kommissionen redan har godkänt genom sitt beslut av den 18 maj 1993, också godkändes av förstainstansrätten i dess beslut av den 18 september 1995 ([48]).

(165) Dessa aspekter togs därför inte upp i beslutet av den 30 juli 1996 att inleda förfarandet. Följaktligen kommer kommissionen inte att uttala sig i denna fråga inom ramen för detta förfarande.

c. ***Stödet till små beställningar var inte av det slaget att det snedvrider konkurrensen och påverkar handeln i negativ riktning i en omfattning som strider mot det gemensamma intresset.***

i) *En ordning som syftade till att främja en verksamhet som övergivits av branschen*

(166) Programmet för små beställningar utformades 1980 av kulturministeriet vid en tidpunkt när branschen (koncernen Hachette och Messageries du livre) ville lämna marknaden för exportförmedling. Den omtvistade stödordningen infördes för att uppmuntra marknadsaktörerna att expediera alla beställningar från bokhandlare i icke franskspråkiga områden av böcker på franska.

(167) I linje med vissa yttranden från de tredje parter som hört av sig under förfarandets gång konstaterar kommissionen för det första att programmet för små beställningar, som de facto åtföljde bildandet av CELF i dess nuvarande form, var känt inom branschen, som åtminstone till att börja med välkomnade programmet ([49]) eller åtminstone inte ifrågasatte det, utan att begära att ta del i det.

(168) SIDE hävdar för sin del att programmet för små beställningar riktade sig exklusivt till CELF. Att kulturministeriet 1991 nekade SIDE att ta del i det bekräftar enligt företaget detta faktum. Samtidigt bestrider inte SIDE att detta avslag skulle ha varit motiverat av dess egen vägran att underkasta sig det krav på öppenhet som gällde för att komma i åtnjutande av stödet.

(169) Efter det att kommissionens beslut av den 18 maj 1993 ogiltigförklarats påminde kulturministeriet, som ville få ett avslut på förfarandet, under 1996 för övrigt SIDE om att stödordningen för små beställningar inte per definition var reserverat för CELF. Genom en skrivelse av den 3 september 1996 föreslog kulturministeriet SIDE ett sammanträde för att undersöka om företaget kunde tillhandahålla samma tjänster som CELF under samma krav på öppenhet.

(170) Vid ett sammanträde den 26 september 1996 tackade SIDE:s ledning nej till kulturministeriets förslag. SIDE:s företrädare informerade kulturministeriet om att man inte ville delta i ett program vars förenlighet med gemenskapslagstiftningen kunde komma att ifrågasättas av kommissionen.

(171) Som stöd för sin argumentation har SIDE inkommit med en rapport från Fondation Nationale des Sciences Politiques (den nationella stiftelsen för statskunskap), som i huvudsak kritiserar de franska myndigheterna för att de har valt att inte betala ut stödet direkt till bokhandlarna. I detta avseende påminner kommissionen om att de nationella myndigheterna fritt kan välja den stödform som de anser lämpar sig bäst för de mål som eftersträvas, förutsatt att gällande gemenskapslagstiftning följs. I alla händelser påpekar kommissionen att denna rapport saknar relevans och noterar för övrigt att dess författare intar en kritisk hållning gentemot sin egen bedömning ([50]).

(172) Slutligen vidhåller SIDE att stödet var onödigt. Vad detta beträffar betonar kommissionen att stödmottagarna var skyldiga att expediera alla beställningar på mindre än 500 franska franc. Detta skulle garantera att böcker på franska skulle nå ut till alla bokhandlare, även de minsta i avlägsna länder, även om de bara behövde ett fåtal böcker, ofta utgivna av olika förlag. Detta garanterades inte av SIDE, som för övrigt inte levererade till alla länder, såsom redan påpekats.

(173) Mot ovanstående bakgrund kan kommissionen konstatera att programmet för små beställningar i princip var tillgängligt för alla företag som ansökte om det förutsatt att de accepterade villkoren för att tilldelas stöd. Den påpekar också att SIDE sedan 1996 har låtit det framgå med all tydlighet att företaget inte önskade ta del av stödet. Under dessa omständigheter anser kommissionen att det omtvistade stödet inte var diskriminerande och att det var nödvändigt för att nå de mål de franska myndigheterna eftersträvade.

([48]) Se punkt 10.

([49]) Åtminstone fram till 1991. Se punkt 79 och följande.

([50]) S.: 163 i den rapport som SIDE inkommit med.

(174) I vilket fall som helst anser kommissionen att, även om stödet i fråga fram till 1996 kunde anses vara förbehållet CELF, så hade de franska myndigheterna friheten att avgöra vilka åtgärder som var bäst lämpade och nödvändiga för att uppnå det eftersträvade målet på ett optimalt sätt eftersom stödet inte gick utöver vad som krävdes för att uppnå detta mål, vilket kommer att visas nedan.

ii) *Kommissionens bedömning utifrån de uppgifter som de franska myndigheterna och klaganden har lämnat*

Marknaden för exportförmedling av böcker på franska

(175) Inom ramen för sin verksamhet som exportombud distribuerar CELF och SIDE böcker till icke franskspråkiga länder och territorier. I franskspråkiga länder som Belgien, Kanada och Schweiz täcks den lokala marknaden i själva verket av de stora förlagen via deras dotterföretag eller representanter.

(176) Exportförmedling har därför bara en mycket marginell roll på de viktigaste marknaderna för böcker på franska, det vill säga i de tre ovannämnda länderna.

(177) Det står klart att CELF bildades i slutet av 1970-talet för att avhjälpa bristerna på en marknad som övergivits av förlagsbranschen på grund av dålig lönsamhet och att det omtvistade stödet syftade till att stödja ett segment som uppenbarligen inte var lönsamt för exportombuden.

(178) I sitt beslut 1999/133/EG hade kommissionen definierat den marknad på vilken den undersökt effekterna av det omtvistade stödet som marknaden för export av böcker på franska ”i allmänhet”. Förstainstansrätten, som här följde SIDE:s argumentation, stödde denna analys och ansåg att kommissionen hade gjort en uppenbart oriktig bedömning eftersom export av böcker på franska och exportförmedling av böcker på franska inte utgör utbytbara marknader, utan separata marknader där den sistnämnda är en undermarknad till den förstnämnda.

(179) Utan att ifrågasätta förstainstansrättens bedömning noterar kommissionen att de handlingar som inkommit under granskningen av ärendet, både från SIDE ([51]) och från de nationella myndigheterna, visar att det finns många sätt att sprida franskspråkiga böcker till utlandet ([52]). Ibland kompletterar de varandra och ibland är de utbytbara.

(180) Exportförmedling utgör bara ett av många befintliga system. Kommissionen påpekar att SIDE och de franska myndigheterna tycks vara eniga om att det inte alltid är lätt att exakt definiera gränserna mellan olika marknader inom den särskilda sektorn för spridning av böcker.

(181) SIDE uppger i sina sista synpunkter att allmänna exportombud som företaget självt och CELF är verksamma på den relevanta nationella marknaden. Andra aktörer, som SIDE definierar än som exportombud, än som exportbokhandlare ([53]), har även en marginell försäljning direkt till slutanvändarna och skulle därmed i en mycket marginell omfattning konkurrera med de båda allmänna exportombuden.

(182) De franska myndigheterna instämmer delvis i SIDE:s analys, samtidigt som de preciserar att de exportbokhandlare som klaganden hänvisar till i själva verket är specialiserade exportombud. Till förteckningen över potentiella konkurrenter lägger de ett antal bokhandlare som emellanåt expedierar beställningar från utländska bokhandlare. Frankrike klargör att internetbokhandlarna numera bör räknas till de allmänna exportombudens konkurrenter, vilket kommissionen anser vara riktigt även om det ännu inte finns några statistiska uppgifter om volymerna inom detta segment, som bygger på ny teknik.

(183) Det bör noteras att SIDE har inkommit med vissa uppgifter till kommissionen som är tänkta att illustrera CELF:s dominerande ställning ([54]) på den aktuella undermarknaden.

(184) Såsom kommissionens påpekat i punkt 29 kommer den i detta beslut inte att uttala sig om SIDE:s klagomål, som grundar sig på artiklarna 81 och 82 i fördraget, eftersom denna fråga granskas separat. I detta avseende bör det klargöras att en förhandsskrivelse om kommissionens preliminära avsikt att avslå klagomålet skickades till SIDE den 7 augusti 2003.

(185) Utan att föregripa sitt slutliga ställningstagande i ärendets andra fråga, påminner kommissionen emellertid om att CELF, som är ett branschöverskridande företag, bildades för att avhjälpa bristerna på en marknad som övergivits av branschaktörerna, vilket tredje parterna inte har bestridit i sina yttranden. Det är därför inte förvånande att detta företag har en mycket stor marknadsandel.

([51]) SIDE hänvisar i flera av dessa skriftliga kommentarer själv till stöd till bokexport.

([52]) Se punkt 90.

([53]) Skrivelser av den 7 september 1992 respektive den 9 december 2002 om Aux amateurs du livre international.

([54]) CELF:s marknadsandel uppges ha ökat från 86,60 procent 1992 till 92,75 procent 2001, vilket skulle innebära att stödbeloppet saknar betydelse för CELF:s ställning eftersom det stöd som CELF uppbär har minskat konstant sedan 1996/1997.

(186) Kommissionen anser emellertid att CELF:s ställning på den relevanta marknaden inte har något direkt samband med frågan om det tilldelade stödet. Kommissionen har bara för avsikt att bedöma om stödet på marknaden för exportförmedling är förenligt med artikel 87.3 d i fördraget.

Betydelsen av begreppet små beställningar i samband med exportförmedling

(187) Exportförmedling av böcker består i att expediera beställningar av ringa storlek. Denna marknad övergavs i slutet av 1970-talet av de traditionella förlagen och distributörerna eftersom den inte var tillräckligt lönsam. Exportförmedling avser därmed i vilket fall som helst små beställningar.

(188) SIDE och de franska myndigheterna är eniga om definitionen av denna tjänst. Däremot hade olika åsikter när det gäller att inom marknaden för exportförmedling identifiera beställningar av ”ringa betydelse” (till exempel en beställning från en afrikansk bokhandel av ett billigt verk), som medför merkostnader så att tjänsten inte blir lönsam.

(189) Kulturministeriet har fastställt beloppet på de små beställningar som bör subventioneras till högst 500 franska franc (76,22 euro). De franska myndigheterna har hela tiden ansett att vissa beställningar på under 500 franc kan vara lönsamma, medan vissa beställningar som överstiger detta belopp inte är det. Målet är att hitta en ekonomiskt godtagbar metod så att aktörerna är villiga att expediera beställningar som är ointressanta på grund av sin otillräckliga lönsamhet.

(190) Kommissionen har uppmanat klaganden och de franska myndigheterna att reda ut problematiken kring verksamhetens lönsamhet. I detta syfte har den särskilt uppmanat dem att beskriva de olika uppgifter som måste fullgöras för att utföra tjänsten för att på så sätt fastställa den eventuella orsaken till de merkostnader som skall kompenseras.

(191) De franska myndigheterna och SIDE är på det hela taget eniga när det gäller själva förfarandet för att expediera beställningar, som SIDE beskriver i bilaga III och som inte bestrids av de franska myndigheterna.

(192) Åsiktsskillnaderna mellan dessa parter avser därför i huvudsak frågan om tjänsternas lönsamhet. Enligt SIDE är alla beställningar lönsamma oavsett belopp, medan de franska myndigheterna anser att vissa beställningar är klart olönsamma, vilket skulle motivera det tilldelade stödet.

(193) Kommissionen påpekar här att vissa av SIDE:s påståenden, lästa tillsammans, kan tyckas vara motstridiga. Detta gäller till exempel följande påståenden: ”de mest intressanta kunderna är de som kommer med stora beställningar” och ”små beställningar på det hela taget är mer lönsamma än större beställningar”.

(194) Kommissionen har kunnat notera att SIDE och CELF inte systematiskt verkar rikta sig till samma typ av kunder. SIDE verkar särskilt vända sig till institutionella kunder, medan CELF framför allt verkar vända sig till bokhandlare. SIDE bestrider detta, men har inte velat inkomma med några preciseringar i fråga om sina kunder trots att kommissionen har uppmanat företaget att göra det. Klaganden har i sina skriftliga kommentarer helt enkelt hävdat att företaget mellan 1991 och 2002 hade 1 308 kunder och att man betjänade samma typ av kunder som CELF.

(195) För att bekräfta relevansen hos SIDE:s motstridiga kommentarer har kommissionen utifrån de uppgifter som SIDE och de franska myndigheterna lämnat sammanställt nedanstående jämförande tabeller 3a, 3b och 3c:

Tabell 3a

(ekonomiska uppgifter i euro)

1999	SIDE	CELF — små beställningar	CELF förutom små beställningar	CELF — totalt
Omsättning	818 297	329 204	10 027 299	10 358 503
Antal fakturor	2 187	9 688	13 210	22 898
Antal poster	27 470/27 978	21 978	263 080	285 058
Antal böcker	88 163	26 996	575 593	602 589

(ekonomiska uppgifter i euro)

1999	SIDE	CELF — små beställningar	CELF förutom små beställningar	CELF — totalt
Antal kunder ([55])	Uppgift saknas	2 171	718	2 889
Genomsnittligt antal poster per faktura	13,07	2,26	20	12
Genomsnittligt antal böcker per post	3,21	1,22	2	2
Genomsnittligt antal exemplar per faktura	40,84	2,79	44	28
Genomsnittligt pris per sålt exemplar	9,09	12,19	17	17
Genomsnittligt värde per post	29,17	14,98	38	38
Genomsnittligt värde per kundkonto	Uppgift saknas	151,84	13 968	3 585

Tabell 3b

2000	SIDE	CELF — små beställningar	CELF förutom små beställningar	CELF — totalt
Omsättning	1 021 831	301 604,53	11 151 915	11 480 519
Antal fakturor	2 069	8 763	12 565	21 448
Antal poster	29 006	20 387	258 124	278 511
Antal böcker	102 229	25 229	586 643	610 872
Antal kunder	Uppgift saknas	2 007	631	2 638
Genomsnittligt antal poster per faktura	14,97	2,32	20	13
Genomsnittligt antal böcker per post	3,52	1,24	2	2
Genomsnittligt antal exemplar per faktura	52,75	2,87	46	28
Genomsnittligt pris per sålt exemplar	9,87	11,95	19	19
Genomsnittligt värde per post	29,17	14,79	43	41
Genomsnittligt värde per kundkonto	Uppgift saknas	150,28	17 684	4 344

Tabell 3c

2001	SIDE	CELF — små beställningar	CELF förutom små beställningar	CELF — totalt
Omsättning	905 077	275 068	12 817 252	13 092 330
Antal fakturor	2 137	7 702	12 195	19 897
Antal beställningsposter	23 990	17 681	256 019	273 700
Antal böcker	105 518	21 853	590 278	512 129
Antal kunder	Uppgift saknas	1 659	835	2 494

([55]) Kommissionen beklagar att SIDE inte har velat inkomma med uppgifter om antalet kunder och det genomsnittliga värdet på ett kundkonto.

2001	SIDE	CELF — små beställningar	CELF förutom små beställningar	CELF — totalt
Genomsnittligt antal poster per faktura	11,23	2,30	21	14
Genomsnittligt antal böcker per post	4,27	1,24	2	2
Genomsnittligt antal exemplar per faktura	47,97	2,84	48	31
Genomsnittligt pris per sålt exemplar	8,66	12,59	22	21
Genomsnittligt värde per post	37,73	15,56	50	48
Genomsnittligt värde per kundkonto	Uppgift saknas	165,80	15 360	5 250

(196) Kommissionen konstaterar att de uppgifter som återges i tabellerna 3a, 3b och 3c visar att — även om CELF, utöver vad som företaget betraktar som små beställningar, säljer ett genomsnittligt antal böcker per faktura som är jämförbart med SIDE (44 respektive 41 under 1999, 46 respektive 53 under 2000 och 48 respektive 48 under 2001) — så expedierar företaget även ett stort antal mycket små beställningar (som i genomsnitt understiger tre böcker och har ett genomsnittligt värde på cirka 35 euro): 9 688 beställningar under 1999, 8 763 under 2000 och 7 702 under 2001. Av detta följer att antalet böcker per beställning totalt sett (kolumnen ”CELF — totalt”) är klart lägre för CELF än för SIDE: 28 respektive 41 under 1999, 28 respektive 53 under 2000 och 31 respektive 48 under 2001.

(197) Av ovanstående följer att CELF:s verksamhet särskilt kännetecknas av ett stort antal mycket små beställningar (i genomsnitt färre än tre böcker och ett värde på cirka 35 euro), vilket tydligt skiljer företaget från SIDE och vilket kan motivera tilldelningen av det aktuella stödet.

Bedömning av de faktorer som ligger till grund för stödet: de merkostnader som hänger samman med programmet för små beställningar

(198) Efter att ha konstaterat att kriteriet ”små beställningar” är en relevant faktor när det gäller att motivera stödet har kommissionen analyserat de redovisningsuppgifter som lämnats av de franska myndigheterna. Dessa redovisningsuppgifter påvisar CELF:s merkostnader inom segmentet små beställningar. De uppgifter som de franska myndigheterna har lämnat till kommissionen avser år 1994, under vilket CELF fick ett stöd på 2 000 000 franska franc (304 900 euro) från kulturministeriet.

(199) Kommissionens bedömning gäller de redovisningsuppgifter som avser kostnaderna för att expediera små beställningar till ett värde på under 500 franc. Kommissionen har beaktat de förklaringar som lämnats av de franska myndigheterna, och som visar att den gräns på 500 franc som valts för att definiera begreppet ”mindre beställning” har fastställts empiriskt ([56]).

(200) De franska myndigheterna har kommit med en illustration som visar att expedieringen av små beställningar medför uppenbara merkostnader. De redogör för detta argument utifrån en kostnadsanalys som bygger på uppgifterna i tabell 4 nedan för referensåret 1994:

Typ av beställning	Små beställningar	Andra beställningar	Totalt
Omsättning (*)	2 419 006	48 148 971	50 102 869
Antal fakturor	99 725	10 947	20 672
Antal böcker	224 933	442 740	467 673

(*) I franska franc.

(201) Såsom beskrivs närmare i bilaga III, förutsätter expedieringen av en beställning att följande uppgifter utförs:

a) Ordersedeln tas emot från bokhandeln.

b) Ordern kodas.

c) Orderuppgifterna registreras.

d) Beställningen skickas till förläggaren.

e) Böckerna tas emot.

f) Varje kund tilldelas ett fysiskt utrymme, ”facket”, där de beställda böckerna lagras.

g) Böckerna förpackas.

([56]) Se punkterna 112 och 113.

(202) Analysen av redovisningsuppgifterna gör det möjligt att få fram samtliga flöden som avser ovannämnda arbetsuppgifter. En faktura på 100 franska franc orsakar i princip lika mycket arbete som en faktura på 10 000 franc.

(203) De franska myndigheternas förklaringar har gjort det möjligt för kommissionen att uppskatta kostnaderna och fördela dem mellan de olika uppgifter som hänger samman med expedieringen av en beställning. En beställnings lönsamhet beror bland annat på typen av och antalet böcker, riktigheten hos uppgifterna på ordersedeln och svårigheten att verkställa beställningen — 20 procent av CELF:s beställningar och 4,5 procent av SIDE:s beställningar kan anses ”svåra” att verkställa ([57]). Dessutom avser beställningarna på under 500 franc i 67 procent av fallen förläggare som bedriver hantverksmässig förlagsverksamhet ([58]). Slutligen medför expedieringen av små beställningar att man måste förvalta en mängd små kundkonton.

(204) Kostnaderna blir högre för små beställningar eftersom den person som expedierar en beställning måste upprepa samma moment oavsett beställningens belopp. Ett företag som expedierar många små beställningar måste ha en organisation som samtidigt kan expediera många beställningar med de olika steg som ingår i denna expediering samt bära de merkostnader som detta medför.

(205) De franska myndigheterna förklarar att man har tillämpat en koefficient för varje arbetsmoment. I detta syfte har man beaktat de olika arbetsmoment som utförs i samband med varje arbetsuppgift såsom de beskrivs i bilaga IV.

(206) Utifrån de uppgifter som Frankrike har skickat kan kommissionen konstatera att kostnaderna för att expediera små beställningar under 1994 uppgick till 4 446 706 franska franc. Omsättningen avseende beställningar på under 500 franc uppgick till 2 419 006 franska franc. Stödet uppgick under samma år till 2 000 000 franska franc. Detta leder till ett rörelseresultat på - 27 700 franska franc.

Omsättning	2 419 006 FRF
Bidrag	2 000 000 FRF
Totala intäkter	4 419 006 FRF
Expedieringskostnader	– 4 446 706 FRF
Rörelseresultat	– 27 700 FRF

(207) Kommissionen konstaterar följaktligen att stödet på 2 000 000 franska franc inte kan förmodas överkompensera CELF för de kostnader som genereras av expedieringen av små beställningar.

(208) För att kontrollera relevansen hos de uppgifter som lämnats för referensåret 1994 har kommissionen begärt in kompletterande upplysningar av de franska myndigheterna beträffande CELF:s expediering av små beställningar under andra perioder. De handlingar och förklaringar som Frankrike lämnat beträffande andra räkenskapsår visar att strukturen på de små beställningarna (omsättning i förhållande till antalet små beställningar, mängden beställda böcker, antalet fakturor som avser dessa, antalet kunder, antalet beställningsposter osv.) låg på samma nivå under olika år. Under dessa omständigheter anser kommissionen att uppgifterna för 1994 rimligen kan tjäna som utgångspunkt för kommissionens bedömning.

(209) Kommissionen har utifrån de avtal som lämnats in också kunnat bekräfta att eventuella överskott under ett år har dragits av från det stöd som skulle betalas ut under följande år. Stödet kan därmed inte förmodas ha finansierat någon annan affärsverksamhet som CELF bedriver — i motsats till vad SIDE och flera andra tredje parter har påstått under förfarandets gång.

(210) I själva verket tilldelades stödet årsvis efter det att CELF lämnat in sina redovisningsuppgifter, inklusive uppgifter rörande stödets användning, med en motivering av de merkostnader som genererats av programmet för små beställningar. Stödet kan därmed inte förmodas ha använts för andra syften än de avsedda.

Bedömning av de fel som SIDE har påpekat

(211) SIDE har i sina sista kommentarer uppmärksammat kommissionen på att de redovisningsuppgifter som de franska myndigheterna lämnade till kommissionen under förfarandets andra etapp i syfte att påvisa merkostnaderna innehåller vissa fel. Kommissionen har påtala detta för de franska myndigheterna, som har lämnat erforderliga förklaringar.

(212) SIDE har påpekat att de franska myndigheterna hade blandat ihop de procenttal som avsåg elektroniskt översända beställningar respektive beställningar på papper. Kommissionen har kunnat bekräfta att de ekonomiska effekterna av denna sammanblandning motsvarar ett belopp på 0,24 euro per bok på kostnaderna för en liten beställning. Denna skillnad är inte av den omfattningen att den ersättningsmekanism som Frankrike har presenterat kan ifrågasättas.

(213) När det gäller de skillnader i omsättning som SIDE har kunnat påvisa i fråga om de första redovisningsuppgifterna som Frankrike har lämnat, bekräftar kommissionen att de franska myndigheterna själva hade gjort de rättelser som krävdes efter det att förfarandet inletts 1996. Följaktligen är de anklagelser som SIDE upprepat i sina sista kommentarer ogrundade.

([57]) Procentsatser som lämnats av de franska myndigheterna för CELF:s del och av SIDE för egen del.

([58]) De stora förlagen genererar i princip stora beställningar. Ofta handlar det om verk som riktar sig till allmänheten och som vanligtvis säljs i stora mängder.

(214) Skillnaden gentemot övriga uppgifter förklaras av att den ena uppgiften enbart avser bokintäkterna (2 284 536 franska franc), medan den andra uppgiften som lämnats (2 535 818 franska franc) avser både bok- och leveransintäkter (det vill säga inklusive förpackningar, försäkringar och transport).

(215) SIDE har också kunnat påvisa vissa avvikelser mellan den allmänna redovisningen och redovisningen av löner. De franska myndigheterna klargör att dessa skillnader förklaras av att vissa skatter inte ingår i de sociala avgifter som anges på skattekontot utan i själva lönerna. Kommissionen har kunnat bekräfta att denna förklaring är riktig utifrån de redovisningshandlingar som den har tillsänts.

(216) Kommissionen anser följaktligen att SIDE:s ytterligare synpunkter på bristerna hos de redovisningsuppgifter som de franska myndigheterna lämnade när förfarandet inleddes 1996 inte är av det slag att de kan ifrågasätta kommissionens bedömning av relevansen hos de redovisningsuppgifter som motiverar kompensationen för merkostnaderna för att expediera små beställningar.

Ytterligare begränsningar för CELF

(217) Efter en analys av de handlingar som lämnats av klaganden själv har kommissionen kunnat konstatera att CELF har ett mycket större utbud än SIDE (CELF:s utbud innehåller verk från 3 000 förläggare jämfört med 200 för SIDE).

(218) Kommissionen har noterat denna faktor (som inte beaktas vid beräkningen av merkostnader) och konstaterar att CELF:s utvidgade utbud uppfyller kulturministeriets krav, som bestod i att säkra största möjliga spridning av böcker på franska. I sitt utbud tar SIDE, som dock preciserar att man kan expediera alla slags beställningar, inte hänsyn till detta kulturella mål, vilket tycks vara helt legitimt.

(219) De franska myndigheterna tillägger att CELF ofta tvingades ta ekonomiska risker. Företaget har sålunda fortsatt att tillhandahålla sina tjänster i olycksdrabbade länder som Algeriet och senare Argentina. CELF har också kunnat tillhandahålla sina tjänster i vissa länder som inte omfattas av COFACE-garantin.

(220) SIDE gör helt legitimt sina affärsmässiga val och uppger att man inte vill leverera till problemområden såsom Afrika söder om Sahara eller till länder som inte omfattas av COFACE. SIDE preciserar att det rör sig om beslut inom ramen för ett företags affärsutvecklingsstrategi, och att man för sin del har gjort andra val.

iii) *Kommissionens bedömning av den överföring av kunder som SIDE klagar på*

Överföring av kunder från SIDE till CELF

(221) Kommissionen har konstaterat att SIDE:s påståenden att företaget förlorar kunder till CELF är ogrundade efter en analys av de förklaringar och dokument som SIDE självt har lämnat.

(222) Kommissionen har uppmanat SIDE att bevisa att man har förlorat kunder till följd av de förmånliga rabatter som bara CELF har kunnat erbjuda tack vare det stöd som företaget får. I detta syfte har SIDE inkommit med ett mycket omfattande dokument ([59]), vars uppgifter kommissionen inte har kunnat utnyttja i denna form, bland annat därför att överföringarna inte alls var uppenbara. Kommissionen har på denna punkt begärt kompletterande förklaringar av SIDE, som bland annat ([60]) har kunnat klargöra att en kund — Librairie Française de Milan — gradvis har avsagt sig företagets tjänster till förmån för CELF, som under året 1987 — 1988 erbjöd denna kund mer attraktiva rabatter.

(223) De franska myndigheterna har som svar hävdat att den italienska marknaden var känd för sin hårda konkurrens, och att CELF:s försäljning till nämnda bokhandel för övrigt inte började öka i någon större omfattning förrän 1999, det vill säga långt efter den tidpunkt som SIDE nämner.

(224) Kommissionen har kunnat konstatera att SIDE:s övriga exempel inte heller verkar relevanta ([61]). Grupodis de Madrid, en av de bokhandlare som SIDE nämner, har aldrig varit en viktig kund för CELF, och de japanska bokhandlare som nämns är i själva verket stora kontokunder som inte omfattas av marknadssegmentet för små beställningar.

(225) För övrigt bevisar den rabattlista som SIDE inkommit med inte att företaget skulle erbjuda mindre attraktiva rabatter än CELF. Bland de 28 förlag som SIDE har valt ut för att illustrera detta konstaterar kommissionen att SIDE erbjuder de mest attraktiva rabatterna i 16 fall mot tolv fall för CELF ([62]). Skillnaden är ännu större om man beaktar de fall där SIDE beviljade en extra rabatt på fem procentenheter för beställningar av mer än tio exemplar, eftersom CELF i detta fall erbjuder bara sex förlag de mest attraktiva rabatterna, jämfört med 22 för SIDE.

(226) Kommissionen anser således att det inte kan slås fast att SIDE skulle ha förlorat kunder till CELF till följd av att CELF erbjöd sina kunder mer attraktiva rabatter tack vare det stöd företaget fick.

([59]) Dokument benämnt ”Fastställande av den skada som SIDE lidit på grund av det stöd som kulturministeriet betalade ut till CELF mellan den 1 april 1980 och den 31 mars 1996”.

([60]) SIDE har också lämnat ytterligare fem exempel.

([61]) De franska myndigheterna motsäger de övriga exemplen som SIDE har gett.

([62]) I SIDE:s första redogörelse i frågan om rabatter hänvisade man till den lista över rabatter som CELF erbjuder på det officiella priset inklusive franska skatter, medan exportförsäljningen grundar sig på ett pris exklusive skatt. Jämförelsen görs i fortsättningen därför på grundval av en korrigerad prislista.

Överföring av kunder från CELF till SIDE

(227) Såsom förklaras ovan i punkt 69 bekräftade SIDE i en skrivelse av den 12 augusti 2002 till kommissionen att CELF under minst två år tillämpat villkor som avskräckt beställare från att göra små beställningar. SIDE hävdar att denna politik bara ökat snedvridningen av konkurrensen till nackdel för SIDE, eftersom en del av CELF:s gamla kunder med ”små konton” som en följd av detta numera anlitar SIDE (…). För SIDE är det dock klart att de intressantaste kunderna är de som gör stora beställningar (…).

(228) Kommissionen konstaterar för det första att de kritiserade prisändringarna ([63]) gjordes under den period när det aktuella stödet hade avskaffats och/eller sänkts betydligt, vilket innebar att CELF tvingades finna andra lösningar för att kunna fortsätta att expediera de små beställningar man tar emot.

(229) Kommissionen har jämfört ([64]) uppgifterna för de bägge företagen och konstaterar att det inte finns något som tycks bekräfta SIDE:s påståenden om en sådan kundöverföring. Kommissionen kan i själva verket inte se någon ökning av det antal fakturor som SIDE upprättar. Under 1999 upprättade företaget 2 187 fakturor jämfört med 2 137 under år 2000. När det gäller antalet kunder påpekar kommissionen att den inte kan göra någon jämförelse på denna punkt eftersom den inte har fått några sådana uppgifter från SIDE.

(230) Kommissionen kan inte heller finna något som tycks visa att det antal små beställningar som SIDE expedierar skulle ha ökat efter det att stödet till CELF avskaffades. Tvärtom visar de uppgifter som SIDE har lämnat att det genomsnittliga antalet böcker per faktura ökade från 40,31 under 1999 till 49,38 under 2001, trots att en eventuell överföring av kunder från CELF till SIDE borde ha medfört en minskning av det genomsnittliga antalet böcker per faktura.

(231) Kommissionen noterar slutligen att skillnaden mellan SIDE och CELF i fråga om det genomsnittliga antalet böcker per beställningspost är ännu större, även om man räknar in den sistnämndas samlade verksamhet och inte bara små beställningar. Följaktligen har avskaffandet av stödet inte medfört någon överföring av kunder från CELF till SIDE.

(232) Vid granskningen av statligt stöd är det i alla händelser bara de snedvridningar av konkurrensen som orsakas av detta stöd som är relevanta, och inte effekterna av att stöd som SIDE anser negativt minskas eller avskaffas.

Kommissionens slutsatser beträffande överföringen av kunder

(233) Utifrån de uppgifter som lämnats av såväl SIDE som de franska myndigheterna anser kommissionen att de enda synliga konsekvenserna av att stödet har avskaffats är en minskning av CELF:s omsättning avseende små beställningar och en betydande minskning av antalet kunder hos detta företag (med 17,34 procent mellan 1999 och 2001), vilket illustreras av tabell 5 nedan:

Tabell 5 — Utveckling av verksamheten ”små beställningar och små konton”

Upplysningar som lämnats av de franska myndigheterna

År	Omsättning — små beställningar (i euro)	Utveckling	Antal kunder	Utveckling
1999	329 204		2 171	
2000	301 605	– 8,38 %	2 007	– 7,55 %
2001	275 068	– 8,80 %	1 659	– 17,34 %

(234) Kommissionen anser också att SIDE:s kommentarer motsäger företagets egna påståenden att man bara bör beakta det antal poster som en tjänsteleverantör expedierar och att beställningens totalbelopp saknar betydelse för lönsamheten. Om det vore så skulle SIDE inte ha haft någon anledning att anse att den påstådda överföringen av kunder från CELF till företaget (vilket för övrigt inte bevisas av de uppgifter som lämnats) ökade den snedvridning av konkurrensen som SIDE drabbats av ([65]). Dessutom påpekar kommissionen att SIDE verkar motsäga sig självt när företaget i ett meddelande av den 9 december 2002 uppgav att ”…små beställningar på det hela taget är mer lönsamma än större beställningar”.

([63]) Frankrike bestrider inte att CELF har ändrat sina priser, utan uppger att företaget tillfälligt fick se över sina priser för ”små konton” efter att stödet minskat.

([64]) Se också tabellerna 3A, 3B och 3C.

([65]) Som kommentar till denna punkt preciserar SIDE att ”det är uppenbart att de intressantaste kunderna är de som bidrar med en stor beställningsvolym, men inte för att de andra inte skulle vara lönsamma utan av den enkla anledningen att det för alla affärsföretag alltid är att föredra att ha kunder som genererar en stor affärsvolym”.

(235) Tabell 6, som kommissionen sammanställt utifrån uppgifter som lämnats av de franska myndigheterna och SIDE, visar att det inte finns något automatiskt samband mellan ökningar eller minskningar av SIDE:s omsättning å ena sidan och ökningar eller minskningar av det beviljade stödet å den andra.

Tabell 6

Referensår	Stöd som beviljats CELF (i euro)	Ändringar i SIDE:s omsättning	Ändringar av stödet
1990	304 900	–	–
1991	373 500	+	+
1992	422 280	–	+
1993	382 650	+	–
1994	304 900	–	–
1995	304 900	–	=
1996	304 900	–	=
1997	243 920	–	–
1998	182 940	+	–
1999	121 960	–	–
2000	60 980	+	–
2001	38 110	–	–
2002	0	–	0

(236) De uppgifter som lämnats av både CELF och SIDE innebär att kommissionen kan slå fast att nivån på det stöd som betalats ut till CELF inte automatiskt inverkade på SIDE:s — som är det enda andra allmänna exportombudet på marknaden — verksamhet och resultat ([66]). Det verkar nämligen som om SIDE:s omsättning har minskat i flera års tid trots att stödet till CELF har minskat.

(237) Kommissionen har kunnat konstatera att en synlig och betydande konsekvens på marknaden av att stödet till CELF avskaffades var att omsättningen från små beställningar minskade och de små kontona blev färre.

(238) Utifrån de uppgifter som parterna lämnat konstaterar kommissionen att CELF utan det aktuella stödet inte längre tycks expediera alla beställningar, dock utan att SIDE för den skull drar nytta av den konstaterade kundflykten.

(239) Kommissionen har dessutom kunnat konstatera att det tilldelade stödet under perioden 1994 — 2001 inte täckte hela det underskott som genererades av programmet för små beställningar och att det utgjorde en relativt liten del av CELF:s totala omsättning: stödets andel av omsättningen minskade från 3,95 procent 1994 till 0,29 procent 2001 ([67]).

([66]) Kommissionen påminner dock om att punktvist stöd av samma slag som det ifrågavarande har betalats till två andra företag, nämligen Servedit och Ecole des Loisirs.

([67]) Se också bilaga II om denna punkt.

(240) Mot bakgrund av alla de faktorer som analyserats framgår det att det omtvistade stödet berör en extremt marginell del av exportförmedlingen, och att denna del uppenbarligen inte skulle ha genomförts utan det aktuella stödet. Kommissionen har också kunnat konstatera att det stöd som Frankrike har beviljat inte utgör någon överkompensation av de kostnader som härrör från den aktuella verksamheten.

(241) Såsom nämnts i punkt 132 och följande påminner kommissionen också om att stödets negativa effekter på handeln och konkurrensen i detta fall är mycket begränsade. Kommissionen bör beakta dessa faktorer när den bedömer stödets förenlighet med artikel 87 i fördraget såsom förstainstansrätten tydligt påpekade i sitt beslut av den 27 januari 1998 i målet Ladbroke Racing Ltd mot kommissionen ([68]).

(242) Följaktligen var det stöd som CELF beviljades inom ramen för programmet för små beställningar inte av det slag att det påverkade handelsvillkoren och konkurrensen inom gemenskapen i en omfattning som strider mot det gemensamma intresset. De franska myndigheternas åtgärd stod i proportion till det eftersträvade målet och har bara gjort det möjligt för det berörda tjänsteföretaget att utan några lönsamhetskrav tillgodose en del av en efterfrågan som annars skulle ha förbiseetts.

([68]) Mål T-67/94, REG 1998, s. II-1. Se särskilt punkterna 150 — 162.

B. *TILLÄMPLIGHET AV BESTÄMMELSERNA I ARTIKEL 86.2 I FÖRDRAGET*

1. DE FRANSKA MYNDIGHETERNAS STÅNDPUNKT

(243) De franska myndigheterna hävdar precis som de gjorde 1998 ([69]) att CELF har anförtrotts ett uppdrag i allmänhetens tjänst, och att de omtvistade åtgärderna följaktligen bör bedömas utifrån artikel 86.2 i fördraget, där följande anges: ”Företag som anförtrotts att tillhandahålla tjänster av allmänt ekonomiskt intresse eller som har karaktären av fiskala monopol skall vara underkastade reglerna i detta fördrag, särskilt konkurrensreglerna, i den mån tillämpningen av dessa regler inte rättsligt eller i praktiken hindrar att de särskilda uppgifter som tilldelats dem fullgörs. Utvecklingen av handeln får inte påverkas i en omfattning som strider mot gemenskapens intresse.”

(244) I detta avseende har de franska myndigheterna inkommit med flera texter ([70]) som enligt dem skulle bekräfta att det uppdrag som CELF har anförtrotts är av allmänt ekonomiskt intresse.

(245) De franska myndigheterna har på grundval av dessa texter uppgivit att direktoratet för litteratur och läsning fram till år 2001 slöt årliga avtal med CELF, där man definierade målen för samarbetet mellan ministeriet och CELF samt parternas respektive skyldigheter.

(246) De franska myndigheterna har inkommit med flera av dessa avtal. I det första, som är daterat den 25 april 1991, anges i artikel 1 att ”ministeriet skall stödja verksamhet som består i att CELF sammanställer små bokbeställningar från utlandet…”. I ett annat avtal av den 23 oktober 1997 tycks man för första gången nämna att ”ministeriet skall ge CELF stöd till de driftskostnader som företaget ådrar sig genom att expediera små beställningar inom ramen för sitt uppdrag i allmänhetens tjänst”. De avtal som slöts därefter, fram till 2001, är identiska förutom vad gäller de beviljade stödbeloppen.

2. KOMMISSIONENS BEDÖMNING

(247) Kommissionen har redan konstaterat i detta beslut att det stöd som beviljats CELF är ett statligt stöd i den mening som avses i artikel 87.1 i fördraget och att det är förenligt med den gemensamma marknaden enligt artikel 87.3 d i fördraget. I enlighet med EG-domstolens rättspraxis ([71]) behöver kommissionen därför inte längre bedöma CELF:s ovannämnda verksamhet mot bakgrund av artikel 86.2 i fördraget. Denna ståndpunkt bekräftades av EG-domstolen i en dom av den 22 juni 2000 ([72]), där den slog fast att även om ett stöd är berättigar enligt artikel 86.2 i fördraget skall det anmälas till kommissionen. Därför är det inte nödvändigt att avgöra om stödet till CELF är berättigat också på grundval av artikel 86.2 i fördraget

(248) Kommissionen konstaterar att EG-domstolen, i domen av den 24 juli 2003 i målet Altmark ([73]), har preciserat på vilka villkor ett bidrag till ett företag som anförtrotts att tillhandahålla tjänster av allmänt ekonomiskt intresse inte utgör statligt stöd. Kommissionen konstaterar dock att dessa villkor inte uppfylls i detta fall. För det första anser kommissionen att det villkor som anges i punkt 89 i Altmark-domen inte uppfylls, eftersom den rättsliga grunden för stödet inte uttryckligen gäller CELF. Dessutom anser kommissionen att punkt 90 i sistnämnda dom, enligt vilken parametrar för beräkning av ersättning skall fastställas på förhand, inte heller följts, även om stödet som helhet inte överskred det belopp som är nödvändigt för att kompensera kostnaderna för expediering av små beställningar.

VI. **SLUTSATSER**

(249) Mot bakgrund av det som anförts ovan verkar stödet i fråga uppfylla de krav som anges i artikel 87.3 d i fördraget och stå i proportion till det kulturella mål som eftersträvas. Kommissionen har kunnat konstatera att stödet inte var av det slag att det påverkade handelsvillkoren och konkurrensen inom gemenskapen i en omfattning som strider mot det gemensamma intresset.

HÄRIGENOM FÖRESKRIVS FÖLJANDE.

Artikel 1

Det stöd som Frankrike mellan 1980 och 2001 beviljade Coopérative d’exportation du livre français (CELF) för expedieringen av små beställningar av böcker på franska utgör statligt stöd som omfattas av artikel 87.1 i fördraget. Eftersom Frankrike underlät att anmäla detta stöd till kommissionen innan det betalades ut, var stödet olagligt. Däremot är stödet förenligt med den gemensamma marknaden enligt artikel 87.3 d i fördraget.

([69]) Se punkt 24.
([70]) Se punkt 102.
([71]) EG-domstolens dom av den 15 mars i mål C-387/92, Exterior de España c/Ayuntamiento de Valencia, Rec. 1994, s. I-0877.
([72]) Se punkt 24 och följande.
([73]) EG-domstolens dom av den 24 juli 2003 i mål C-280/00, Altmark Trans GmbH och Regierungspräsidium Magdeburg c/Nahverkehrsgesellschaft Altmark GmbH, REG 2003, s. I-7747.

Artikel 2

Detta beslut riktar sig till Republiken Frankrike.

Utfärdat i Bryssel den 20 april 2004.

På kommissionens vägnar
Mario MONTI
Ledamot av kommissionen

BILAGA I

Tabell över hur det beviljade stödet har utvecklats sedan 1980, i euro

1980	91 470
1981	91 470
1982	205 510
1983	164 640
1984	137 200
1985	141 780
1986	248 490
1987	214 950
1988	213 430
1989	259 160
1990	304 900
1991	373 500
1992	422 280
1993	382 650
1994	304 900
1995	304 900
1996	304 900
1997	243 920
1998	182 940
1999	121 960
2000	60 980
2001	38 110
2002	0

BILAGA II

Gradvis minskning av kompensationen för CELF:s kostnader

Uppgifter som lämnats av de franska myndigheterna

År	Stödbelopp, i euro	Totala kostnader	Andel av kostnaderna som täckts av stödet
1994	304 900	683 788	44,59 %
1995	304 900	697 177	43,73%
1996	304 900	624 206	48,85 %
1997	243 920	680 023	35,87 %
1998	182 940	664 783	22,63 %
1999	121 960	635 577	19,19 %
2000	60 980	572 670	10,65 %
2001	38 110	509 048	7,49 %
2002	0	0	0

BILAGA III

Förfarande för att expediera beställningar

Uppgifter som hämtats från SIDE:s kommentarer

Ny kund

a) Köparen skickas en dossier som inbegriper
   — de allmänna försäljningsvillkoren (e-post, fax eller post),
   — en begäran att öppna ett kundkonto (e-post, fack eller post).
b) Efter det att man har tagit emot begäran att öppna ett kundkonto görs en kontroll av kundens solvens hos COFACE.
c) Om öppnandet av ett konto inte innebär några problem: kundkontot öppnas.
d) Om öppnandet av ett konto innebär problem: kunden kan bara betjänas med proformafakturor, det vill säga efter att ha betalat enligt ett kostnadsförslag.

En kund som redan har ett konto

a) Identifiering av kunden (till exempel genom kundens kontonummer).

   Den beställda artikeln registreras (sökning bland 640 000 titlar, som inbegriper böcker, ljudkassetter, cd-skivor och cd-rom).

   Registrering. Registrering: när artikeln väl identifierats registreras mängd, beställningsdag och kundreferens varefter registreringen bekräftas.
   — Om det finns fler beställningsposter att registreras upprepas detta arbetsmoment.
   — Det är fortfarande möjligt att ändra sättet att expediera beställningen efter kundens önskemål.
b) Om det beställda verket inte finns i databasen.
   — Artikeln registreras manuellt.

     Man anger titel, författarens namn, ISBN, förlag och leverantör.
c) Varje bokbeställning genererar automatiskt en leverantörsbeställning.
d) Ett dataprogram översänder automatiskt beställningen till leverantörer som är anslutna till det automatiska beställningssystemet, och som därmed finns med i leverantörsförteckningen.
e) Ordersedeln trycks då ut automatiskt och skickas till de berörda leverantörerna med fax, post eller bud.

Mottagning av varorna

a) Varorna levereras med post eller bud.
b) Kontroll att fakturor eller leveranssedlar stämmer överens med paketen.
c) Registrering att varorna har mottagits, vilket gör det möjligt att identifiera verket och mottagaren.
d) Eventuella reklamationer skickas automatiskt tillbaka till leverantörerna.
e) Datorn skriver sedan för varje berörd kund ut en lista över böcker som mottagits för dennes räkning liksom numret på dennes ”fack”.
f) När beställningen är fullbordad eller när man beslutar att verken skall levereras till en kund förbereder man paketen för leverans. Vid behov anges paketens vikt och transportpris.

Fakturering och leverans

a) Fakturorna och leveranssedlarna trycks ut automatiskt. Leveransen sker på det sätt som kunden har valt. Fakturauppgifterna bokförs automatiskt. Fakturorna skickas till kunderna med post.
b) Kontoutdrag görs i slutet av varje månad efter det att betalningar har tagits emot beroende på förfallodagen för varje kund. I detta sammanhang antar man att de berörda kunderna har reglerat sina skulder.
c) Betalningssätt: kreditkort — stora belopp regleras genom banköverföringar eller checkar, ibland genom kreditiv.

BILAGA IV

Kontroll av CELF:s redovisningsuppgifter — 1994

på grundval av uppgifter som lämnats av de franska myndigheterna

Sifferuppgifter i franska franc och euro

	Franc	Euro
Inköpspris för böcker	**2 068 293**	**315 309**
— inköp	2 026 011	308 863
— transport och bud	42 282	6 446
Personalkostnader	**1 670 963**	**254 737**
— Mottagning (av verk), direkt arbetskraft	217 641	33 179
— Förpackning, direkt arbetskraft	53 409	8 142
— Affärstjänster, direkt arbetskraft		
— Zon 1	149 770	22 832
— Zon 2	157 627	24 030
— Zon 3	49 390	7 529
— Löner, allmänna tjänster	1 022 285	155 846
— Löner, marknadsföring	20 841	3 177
Allmänna omkostnader	**518 926**	**79 110**
— Förbrukade förpackningar	14 770	2 252
— Administrativa tjänster	183 784	28 018
— Transport av sålda verk	148 056	22 571
— Försäljningsprovision	36 540	5 570
— Telefon och telex	29 103	4 437
— Inkasseringskostnader	26 294	4 008
— Kreditförsäkring	20 929	3 191
— Avskrivning av anläggningstillgångar	20 609	3 142
— Övrigt	38 841	5 921
Separata indirekta fasta kostnader	**188 524**	**28 740**
— Skatt på inkomst av yrkesmässig verksamhet	14 064	2 144
— Avsättningar till reserver	51 890	7 911
— Externa tjänster	66 828	10 188
— Extraordinära kostnader	46 733	7 124
— Övrigt	9 009	1 373
Totala kostnader	4 446 706	677 896

Tillämpad växelkurs: 1 euro = 6,55957 franc

Kommentarer och förklaringar

(1) *Kostnader för inköp och transport (inklusive för bud):* Denna kostnad har beräknats med beaktande av den totala kostnaden för denna verksamhet fördelad efter antalet böcker och uppgår till 38 795 874 franska franc (5 914 393 euro). Detta belopp delades med antalet böcker för att få fram enhetskostnaden per bok. Under 1994 sålde CELF totalt 467 673 böcker, vilket ger en enhetskostnad på 82,95 franska franc (12,65 euro). För att bestämma den inköps- och transportkostnad som skall belasta de små beställningarna multiplicerar man enhetskostnaden per bok med antalet böcker som hänför sig till små beställningar, vilket ger ett belopp på 2 068 293 franska franc (315 309 euro) för de små beställningarna.

(2) *Personalkostnader:* Man har tillämpat en koefficient på 3 (på grundval av antalet böcker) på denna kostnadspost eftersom små beställningar medför särskilda problem. Mottagningen av verk från stora förlag eller distributörer är automatiserat med hjälp av EAN-koden, som innebär att verken kan identifieras med hjälp av optisk avläsning. Däremot är det vanligt att verk som publiceras av små förlag inte har någon streckkod, vilket innebär att de måste identifieras manuellt.

För övrigt ger de stora förlagen ett bidrag till transportkostnaderna för leveranser till kunder i Paris som branschen fastställt till 0,75 franc per kilo, samtidigt som buden får 6,5 franc per kilo för de paket som används för verk från små distributörer. Eftersom de utländska bokhandlarna faktureras schablonmässigt medför dessa leveranser krympta marginaler.

Genom att tillämpa en koefficient på 3 för små beställningar kan man på så sätt redovisa de verkliga kostnaderna för att expediera dem.

(3) *Förpackning:* Här beaktades de direkta arbetskostnaderna på grundval av antalet böcker.

(4) *Affärstjänster:* De direkta arbetskostnaderna beräknades här genom att man tillämpade en koefficient på 3 eftersom de små beställningarna medförde en tyngre arbetsbörda för att administrera försäljningen. Skillnaderna i expediering gjorde det möjligt att redovisa de verkliga kostnaderna för att expediera små beställningar.

Kompletterande förklaringar kring kodningen av beställningen: Om det uppstår problem vid kodningen av beställningar krävs det ytterligare arbetsinsatser. Det bör noteras att detta arbete måste göras oavsett beställningens belopp.

Dessutom måste man göra vissa efterforskningar innan beställningen kan registreras: ISBN, förlagens kataloger, olika databaser, kontroll av huruvida verket finns tillgängligt, kontroll att uppgifterna i beställningen stämmer överens med förlagets. Om det uppstår problem på grund av ordersedelns kvalitet, till exempel vid identifieringen av beställningen, uppstår merkostnader. Sådana problem uppstår ofta vid små beställningar. Stora bokhandlare med stora inköp hos CELF är i allmänhet stora företag som använder sig av effektiva hjälpmedel som gör det möjligt att rationalisera verksamheten, bland annat genom att skicka standardiserade beställningar som innehåller tydliga identifieringsuppgifter. Bland CELF:s kunder finns många små bokhandlare vars verksamhetsvolym inte alltid gör det möjligt att använda de moderna hjälpmedel som annars används inom internationell handel. Beställningar från sådana små företag är ibland svåra att identifiera och innehåller ofta bara en del av den information som krävs för att verkställa beställningen, vilket medför merarbete och merkostnader.

(5) *Löner, allmänna tjänster:* (ledning, IT, växel, redovisning, marknadsföring, städning). Kostnaderna fördelas efter antalet böcker, förutom redovisning som fördelas efter antalet fakturor.

(6) *Allmänna omkostnader:* förbrukade förpackningar, transport av sålda böcker och avskrivningar av anläggningstillgångar: Kostnaderna beräknas per bok.

(7) *Allmänna omkostnader: administrativa tjänster:* Kostnaderna beräknas per faktura.

(8) *Allmänna omkostnader: försäljningsprovision och kreditförsäkringar:* Kostnaderna beräknas utifrån omsättningen.

(9) *Allmänna omkostnader: telefon, telex och inkasseringskostnader:* En koefficient på 2,5 har tillämpats eftersom telekostnaderna varierar beroende på olika faktorer, bland annat svar från kunder och efterforskningar av förlag. Dessa kostnader avser flera arbetsmoment, inräknat mottagning av ordersedeln från en bokhandel, kodning av beställningen, registrering av beställningen och redovisning, som syftar till att bokföra alla flöden som avser de olika arbetsmoment som beskrivits.

(10) *Skatt på inkomst av yrkesmässig verksamhet och avsättningar till reserver:* Dessa kostnader beräknas utifrån omsättningen. *Externa tjänster* (till exempel hyra, resor, reklam) och extraordinära kostnader: Dessa kostnader beräknas utifrån antalet böcker.